

Original Research

***A Sociological Explaining of Attitudes toward
Violence Against Women among Male College
Students in Mazandaran Province***

Samaneh Eskandary¹
Akbar Aliverdinia²
Mohammad Esmail Riahi³
Rahmatollah Memar⁴

Abstract

This study aimed to investigate social and cultural factors affecting students' attitudes toward violence against women. This study was conducted using a survey method among 400 male students of public universities in Mazandaran province who were selected based on stratified probabilistic sampling method and using theories of Liberal Feminism and Social Learning. The results revealed that the majority of participants (72/5%) had a negative, more than 26% of them had a medium, and more than 1% of them had a positive attitude toward violence against women. Also, the results of multiple regression analysis show that the independent variables of perceived norm qualities of significant others, traditional attitudes towards women, perceived reaction qualities of significant others, perceived rewards, and traditional marital role expectations, respectively have the greatest impact on the dependent variable. In general, the results confirm the propositions of the theories of liberal feminism and social learning and they show that the issue of violence against women and the attitudes toward it, is not inevitable, rather it is created under

---

¹ PhD Student in Sociology, University of Mazandaran, eskandary1986@gmail.com

² (Corresponding Author) Professor of Sociology, University of Mazandaran, aliverdinia@umz.ac.ir.

³ Associate Professor of Sociology, University of Mazandaran, m.riahi@umz.ac.ir

⁴ Assistant Professor of Sociology, University of Mazandaran, r.memar@yahoo.com.

Submit Date:30 /05/2021

Accept Date: 23/08/2021

DOI:10.22051/JWSPS.2021.36326.2447

the influence of the structure and ideology that governs society and the social ties of the individual with those around him and the rewards and punishments he receives during his actions.

Keywords

Attitude, Violence against Women, Liberal Feminism, Social Learning

Extended Abstract

Introduction: Today, violence against women is recognized as a social issue that overshadows the physical and mental health of individuals, families and societies and is an obstacle to progress and development in societies. One of the determining factors on the incidence and prevalence of violence against women is the attitude towards it. In fact, attitudes toward violence against women are an important factor in men committing it, how they react to victims of this type of violence in intimate and formal relationships, as well as how women victims and those around them react to it (Flood & Pease, 2009, p. 126). Therefore, gaining knowledge about the attitude of individuals towards violence against women is considered as a primary and fundamental step in reducing and controlling this social issue.

Objectives: The objectives of the present study are: assessing attitudes toward violence against women, explaining attitude towards violence against women in terms of variables inferred from the theories of Liberal Feminism and Social Learning, examining the relationship between each of the variables of theory Of Liberal Feminism and Social Learning with Each Dimension of Attitudes Toward Violence Against Women, Examining the Explanatory Power of Liberal Feminism Theories and Social Learning in Explaining Attitudes Toward Violence Against Women, and Examining the Political Implications of Liberal Feminism Theories and Social Learning to prevent violence against women.

Theoretical framework: The theoretical framework of the present study is a combination of theories of Liberal Feminism and Social Learning. According to Liberal Feminism, violence against wives is caused by the subordinate position of women in relation to men. In particular, the power differentials between men and women are maintained and reinforced in the intimate relationships that characterize the patriarchal family system. It is argued that the very underpinnings of such relations are sustained by an ideology

embedded in the system of institutions, including religious, political, and economic systems (Haj-Yahia, 2003, pp. 194-195). Also, according to Social Learning theory, individuals learn and modify new behaviors through the process of modeling. Reinforcement serves to strengthen new behaviors vicariously by observing the consequences of others' behaviors as well as by direct experience (Haj-Yahia, Wilson, & Naqvi, 2012, p. 1937). Thus, the theory of Social Learning considers violence against women and the attitude towards it as a learnable trait that is formed during the individual social bonds in primary and secondary relationships, rewards and punishments have been received, observed and are predictable in the future and modeling from the observations and experiences achieved from childhood and adolescence.

Method: This study was conducted using a survey method and a questionnaire. The statistical population consisted of all male students studying in public universities of Mazandaran province in the academic year 1399-1400, of which 383 were selected and studied using stratified probabilistic sampling. To analyze the data and test the research hypotheses, correlation coefficients and multiple regression were used.

Findings: The findings of this study indicate that most of the participants in the survey had a negative attitude and on the contrary, only a small number of them had a positive attitude towards violence against women. Also, in this research, the results of multiple regression analysis show that the independent variables of perceived norm qualities of significant others, traditional attitude towards women, perceived reaction qualities of significant others, perceived rewards and traditional marital role expectations, respectively have the greatest impact on the dependent variable. In addition, multiple regression analysis related to different dimensions (cognitive, emotional, and behavioral) of attitudes toward violence against women suggests that independent research variables have the greatest impact on the emotional dimension of attitudes toward violence against women.

Results: In general, the results show that the attitude towards violence against women is not inevitable but is influenced by the structure and ideology of the society and the individual's social ties with those around him and the rewards and punishments received through his actions is made. In other words, at the macro level, growing up in a society based on hierarchical structures based on the superiority of men and the inferiority of women, interacts with value and normative patterns that are in place in the minds of individuals in order to maintain and reproduce themselves, and at the micro-level, growing up in the

family and social networks that support this structure and ideology are the key factors in shaping the violent attitude towards women in the minds of individuals. Thus, coordinated government efforts to prohibit the use of violence against children and adolescents in the family as much as it is prohibited in school, exposing traditional and unequal patterns of action and norms in children and Adolescents' educational and recreational programs; and trying to correct them by emphasizing egalitarian patterns of action and norms, using active groups to reduce violence against women to change the beliefs, attitudes and orientations of men who have committed violence against their wives, Are some of the cases that are suggested in order to reduce the favourable attitude towards violence against women.

References

- Abbott, P., & Wallace, C. (2011). *An Introduction to Sociology: Feminist Perspectives* (Translated by Najm Eraghi, M.). Tehran: Nashre-Nay. [Text in Persian]
- Akers, R. L. (2007). Nothing Is as Practical as A good Theory: Social Learning Theory and the Treatment and Prevention of Delinquency. Hugh D. Bar Low & Scott H. Decker, *Criminology and Public Policy: Putting Theory to Work* (pp. 84-105). Philadelphia: Temple University Press.
- , -----. (2009). *Social Learning & Social Structure: A General Theory of Crime & Deviance*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- , -----. (2012). *Criminological Theories: Introduction & Evaluation*. New York: Routledge.
- Akers, R. L., & Jennings, W. G. (2009). Social Learning Theory. J. Mitchell Miller, *21st Century Criminology: A Reference Handbook* (pp. 323-331). Los Angeles: Sage Publications.
- Aliverdina, A., & Habibi, M. (2016). The Study of University male Students Attitude towards Violence against Women in Family Context: An Empirical Test of Akers Social Learning Theory. *Strategic Research on Social Problem in Iran*, 11, 15-38. [Text in Persian]
- Aliverdina, A., Riahi, M. E., & Esfandiari, F. (2010). Exploring University Female Student's Attitudes Toward Violence Against Women: An Empirical Test of Social Learning Theory. *Social Problems of Iran*, 1, 103-131. [Text in Persian]
- Archer, J., & Graham-Kevan, N. (2003). Do Beliefs about Aggression Predict Physical Aggression to Partner?. *Aggressive Behavior*, 29, 41-54.
- Archer, J., & Haigh, A. (1997). Beliefs about Aggression among Male and Female Prisoners. *Aggressive Behavior*, 23, 405-415.
- Begrezaei, P. (2020). A Sociological Study of the Causes and Backgrounds of Domestic Violence against Women with Emphasis on Social Capital(A Case Study of Married Women in Ilam, Iran). *the Women and Family Cultural Education*, 49, 147-176. [Text in Persian]

- Bell, K. J. (2008). *Intimate Partner Violence on Campus: A Test of Social Learning Theory*. PhD Dissertation. the Department of Criminology. The School of Graduate Studies and Research. Indiana University of Pennsylvania.
- Berkel, L. A., Vandiver, B. J., & Bahner, A. D. (2004). Gender Role Attitudes, Religion, and Spirituality as Predictors of Domestic Violence Attitudes in White College Students. *Journal of College Student Development*, 45, 119-133.
- Bhanet, S., & Senn, C. Y. (2007). Attitudes toward Violence against Women in Men of South Asian Ancestry: Are Acculturation and Gender Role Attitudes Important Factors?. *Journal of Family Violence*, 22, 25-31.
- Binahayati, B. (2011). *Perceptions and Attitudes toward Violence against Wives in West Java, Indonesia*. PhD Dissertation. the Department of Social Welfare. The School of Social Welfare. State University of New York.
- Bucheli, M., & Rossi, M. (2019). Attitudes toward Violence against Women in Latin America and the Caribbean. *Sage Open*, 9, 1-13.
- De Vaus, D. A. (2008). *Surveys in Social Research* (Translated by Nayebi, H.). Tehran: Nashre-Nay. [Text in Persian]
- Di Noia, J. (2000). *Patriarchy and Violence against Women: A State-Level Analysis*. PhD Dissertation. the Department of Justice. The Graduate School of Arts and Sciences. Columbia University.
- Ellsberg, M., & Heise, L. (2005). *Researching Violence against Women: A Practical Guide for Researchers and Activists*. Geneva: World Health Organization.
- Ezazi, SH. (2005). Society Structure and Violence against Women. *Social Welfare Quarterly*, 14, 59-96. [Text in Persian]
- Flood, M., & Pease, B. (2009). Factors Influencing to Violence against Women. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10, 125-142.
- Foshee, V. A., Bauman, K. E., & Fletcher, L. G. (1999). Family Violence and the Perpetration of Adolescent Dating Violence: Examining Social Learning and Social Control Processes. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 331-342.
- Gharaibeh, M. K., Abu-Baker, N., & Aji, S. (2012). Attitudes toward and Justification for Wife Abuse among Syrian Medical and nursing Students. *Journal of Transcultural Nursing*, 23, 297-305.
- Haghighinasab, M., & Hedayati, SH. (2005). The Portrayal of Gender Roles in Television Commercials on the IRIB. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 7, 33-50. [Text in Persian]
- Haj-Yahia, M. (1991). *Perceptions about Wife-Beating and the Use of Different Conflict Tactics among Arab-Palestinian Engaged Males in Israel*. PhD Dissertation. the Department of Social Work. the School of Social Work. University of Minnesota.
- , ----. (2003). Beliefs about Wife Beating among Arab Men from Israel: the Influence of Their Patriarchal Ideology. *Journal of Family Violence*, 18, 193-206.
- , ----. (2010). Palestinian Physicians' Misconceptions about and Approval of Wife Abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 25, 416-442.

- Haj-Yahia, M., & Shen, A. C. (2015). Beliefs about Wife Beating among Social Work Students in Taiwan. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 59, 1-25.
- Haj-Yahia, M., & Uysal, A. (2008). Beliefs about Wife Beating among Medical Student from Turkey. *Journal of Family Violence*, 23, 119-133.
- , -----, & -----, -----, (2011). toward An Integrative Theoretical Framework for Explaining Beliefs about Wife Beating: A Study among Students of Nursing from Turkey. *Journal of Interpersonal Violence*, 26, 1401-1431.
- Haj-yahia, M., Wilson, R. M., & Naqvi, S. M. (2012). Justification, Perception of Severity and Harm, and Criminalization. *Journal of Interpersonal Violence*, 27, 1932-1958.
- Haj-Yahia, M., & Zaatut, A. (2018). Beliefs of Palestinian Women from Israel about the Responsibility and Punishment of Violent Husbands and about Helping Battered Women. *Journal of Interpersonal Violence*, 33, 442-467.
- Herzog, S. (2007). An Empirical Test of Feminist Theory and Research: the Effect of Heterogeneous Gender-Role Attitudes on Perceptions of Intimate Partner Violence. *Feminist Criminology*, 2, 223-244.
- Jeistman, J. (2009). *Attitudes of Criminal Justice and Other Majors toward the Crime of Stalking*. PhD Dissertation. the Policing Department. The School of Criminology and Criminal Justice. University of Nebraska.
- Kantor, G. K., Jasinski, J. L., & Aldarondo, E. (1994). Sociocultural Status and Incidence of Marital Violence in Hispanic Families. *Violence and Victims*, 9, 207-222.
- Kardouni, R. (2016). *Social Problems Atlas of Iran*. Tehran: the Ministry of Cooperatives, Labour, and Social Welfare.
- Kianpour, M., & Aslani, Sh. (2015). The Pattern of Display Gender Stereotypes in Television Advertisements. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 43, 171-202. [Text in Persian]
- Kordi, H., & Hosseini Nozari, A. (2015). Women's Experiences of Sexual Harassment Types. *Social Welfare Quarterly*, 57, 7-30. [Text in Persian]
- Lobasz, J. K. (2012). *Victims, Villains, and the Virtuous Constructing the Problems of "Human Trafficking"*. PhD Dissertation. the Department of Gender, Women, & Sexuality Studies. The College of Liberal Arts Office of Information. University of Minnesota.
- Lahsaiezadeh, A., & Madani, Y. (2010). Husbands' Attitudes Toward Violence against the Wives: A Case Study of Shiraz City. *Sociology of Women (Journal of Women and Society)*, 1, 1-24. [Text in Persian]
- Maghsoodi, S. (2004). A Study of Women's Roles in Children Story Books. *Women in Development and Politics (Women's Research)*, 3, 41-56. [Text in Persian]
- Mihalic, S. W., & Elliott, D. (1997). A Social Learning Theory Model of Marital Violence. *Journal of Family Violence*, 12, 21-47.

- Mirzaei, E., Mohammadi, F., & Faizollahi, A. (2020). Sociological Study on the Extent of Violence against Women in the Family and Its Effective Factors (Case Study: Kermanshah City). *Women and Society*, 43, 279-322. [Text in Persian]
- Mirzaei, R., Bokharaei, A., & Mohammadi, F. (2015). The attitude of Married Women toward Some Social Factors Affecting Wife Abuse in Paveh. *Journal of Policing & Social Studies of Women & Family*, 5, 129-144. [Text in Persian]
- Nabors, E., & Jasinski, J. (2009). Intimate Partner Violence Perpetration among College Students: The Role of Gender Roles and Gendered Violence Attitudes. *Journal of Feminist Criminology*, 4, 57-82.
- Nersisians, E. (2004). *Anthropology of Gender* (Translated by Norooz-Zadeh Chegini, B.). Tehran: Nashre Afkar. [Text in Persian]
- Obeid, N., Chang, D. F., & Ginges, J. (2010). Beliefs about Wife Beating: An Exploratory Study with Lebanese Students. *Violence against Women*, 16(6), 691-712.
- Pourgiv, F., & Zekavat, M. (2011). A Study of Gender Roles in "Khale Sooske". *Iranian Children's Literature Studies*, 2, 27-43. [Text in Persian]
- Price, L. E., Et Al. (1999). the Attitudes towards Dating Violence Scales: Development And Initial Validation. *Journal of Family Violence*, 14, 351-375.
- Ritzer, G. (2010). *Contemporary Sociological Theory and Its Classical Roots: the Basics* (Translated by Mosammaparast, SH.). Tehran: Nashre-sales. [Text in Persian]
- Sadeghi, R., Vizheh, M., & Zanjari, N. (2017). Factors Associated with Domestic Violence against Women in Tehran. *Research Journal on Social Work*, 14, 37-66. [Text in Persian]
- Sadeghi Fasaei, S., & Kamel Ghalibaf, A. (2012). Domestic Violence Against Women and the Role of Police in terms of Responses to Violent Abuses. *Cultural Studies & Communication*, 26, 77-106. [Text in Persian]
- Sadeghi Fasaei, S., & Karimi, SH. (2005). Gender Stereotypes of Iranian TV Series in 2005. *Women in Development & Politics (Women's Research)*, 13, 59-89. [Text in Persian]
- Schwertscharf, J. (2001). *Male Attitudes Towards Violence against Women*. Master Thesis. The Department of Social Work. The College of Health and Human Services. California State University.
- Seo, H. (2006). *Attitudes toward Wife Abuse in the Korean Immigrant Community in the United States*. PhD Dissertation. the Department of Justice. The school of Social Work. The University of Denver.
- Siegel, L. (2008). *Criminology Theories, Patterns, and Typologies*. Lowell: Wadsworth Publishing.
- Sirisunyaluck, B. (2004). *Understanding Wife Abuse in Urban Thailand: An Integrated Approach*. PhD Dissertation. The Department of Sociology, Anthropology, and Social Work. The College of Arts and Sciences. Mississippi State University.

- Smith, M. D. (1990). Patriarchal Ideology and Wife Beating: A Test of A Feminist Hypothesis. *Violence and Victims*, 5, 257-273.
- Spence, J.T., & Helmreich, R. (1978). *Masculinity and Femininity: Their Psychological Dimensions, Correlates and Antecedents*. Austin, TX: University of Texas Press.
- Talebpoor, A. (2018). Investigating Affecting Factors on Violence against Women with Emphases on Wife Abuse (Case Study: Ardebil Province). *Journal of Contemporary Sociological Research*, 11, 27-49. [Text in Persian]
- Tauasosi, T. (2010). *Wife Abuse in Samoa*. PhD Dissertation. the Department of Sociology. The School of Social Sciences. the University of Hawaii.
- Tavasouli, A., & Monirifar, S. (2010). A Sociological Study on the Effect of Social Economic Status of Violence against during Marital Life (Case Study: Employees and Staff of Azad University of Tehran). *Journal of Family Research*, 20, 441-454. [Text in Persian]
- Wareham, J., boots, D. P., & Chavez, J. M. (2009). A Test of Social Learning and Intergenerational Transmission among Batterers. *Journal of Criminal Justice*, 37, 163-173.
- Yang, M., Beybutyan, A., Pina Rios, R., & Soria-Verde, M. (2021). Public Attitudes towards Intimate Partner Violence against Women and Influential Factors in China & Spain. *Anuario de Psicologia Juridica*, 31, 101-108.
- Yazd-khasti, B., & Shiri, H. (2008). Patriarchy Values and Violence against Women. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 18, 55-79. [Text in Persian]
- Zaatut, A., & Haj-Yahia, M. (2016). Beliefs about Wife Beating among Palestinian Women from Israel: the Effect of Their Endorsement of Patriarchal Ideology. *Feminism & Psychology*, 0, 1-21.

مقاله پژوهشی

تبیین جامعه‌شناختی نگرش نسبت به خشونت علیه زنان در
میان دانشجویان پسر دانشگاه‌های استان مازندرانسمانه اسکندری^۱اکبر علیوردی نیا^۲محمد اسماعیل ریاحی^۳رحمت الله معمار^۴

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل اجتماعی- فرهنگی مؤثر بر نگرش دانشجویان نسبت به خشونت علیه زنان صورت پذیرفته‌است. این مطالعه با استفاده از روش پیمایش در میان ۴۰۰ نفر از دانشجویان پسر دانشگاه‌های دولتی استان مازندران که بر اساس شیوه‌ی نمونه‌گیری احتمالی طبقه‌ای انتخاب شده‌بودند و با استفاده از نظریه‌های فمینیسم لیبرال و یادگیری اجتماعی انجام شده‌است. نتایج حاصل از این بررسی نشان می‌دهد که اغلب دانشجویان (۷۲/۵ درصد) دارای نگرش منفی، ۲۶/۲ درصد دارای نگرش میانه و ۱/۲ درصد دارای نگرش مثبت نسبت به خشونت علیه زنان بوده‌اند. همچنین، نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل کیفیت هنجاری ادراک‌شده دیگران مهم، نگرش سنتی نسبت به زنان، کیفیت عکس‌العمل ادراک‌شده دیگران مهم، پاداش‌های ادراک‌شده و انتظارات سنتی از نقش زناشویی، به ترتیب دارای بیشترین تاثیر بر متغیر وابسته پژوهش

^۱. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه مازندران eskandary1986@gmail.com

^۲. نویسنده مسئول، استاد جامعه‌شناسی، دانشگاه مازندران، aliverdinia@umz.ac.ir

^۳. دانشیار جامعه‌شناسی، دانشگاه مازندران، m.riahi@umz.ac.ir

^۴. استادیار جامعه‌شناسی، دانشگاه مازندران، r.memar@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۰۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۰۹

بوده‌اند. در حالت کلی، نتایج به دست آمده، گزاره‌های مربوط به نظریه‌های فمینیسم لیبرال و یادگیری اجتماعی را تایید می‌کنند و نشان می‌دهند که نگرش نسبت به خشونت علیه زنان، امری اجتناب‌ناپذیر نبوده و تحت تاثیر ساختار و ایدئولوژی حاکم بر جامعه و پیوندهای اجتماعی فرد با اطرافیان و پاداش‌ها و تنبیه‌هایی ایجاد می‌گردد که شخص در جریان کنش‌هایش دریافت می‌کند.

واژگان کلیدی

نگرش، خشونت علیه زنان، فمینیسم لیبرال، یادگیری اجتماعی

مقدمه و بیان مسئله

خشونت علیه زنان^۱ از جمله اموری است که شاید بتوان گفت قدمتی به درازای تاریخ داشته، ولی به‌ویژه در نیمه‌ی دوم قرن بیستم به عنوان مسئله‌ای اجتماعی در کشورهای مختلف و در سطح جهانی مطرح شده‌است (ابوت و والاس، ۱۳۹۰). خشونت علیه زنان ممکن است در خانواده، در اجتماع عمومی و یا به‌وسیله نهادهای رسمی و دولتی صورت پذیرد. با وجود این، در میان این سه نوع خشونت علیه زنان که برشمرده شدند، خشونت علیه زنان در خانواده، متداول‌ترین شکل آن است که غالباً از سوی نزدیک‌ترین افراد خانواده، مانند شوهر به وقوع می‌پیوندد (میرزایی و همکاران، ۱۳۹۴). طبق تعریف سازمان ملل متحد در بیانیه حذف خشونت علیه زنان که در سال ۱۹۹۳ میلادی منتشر گردید، اصطلاح «خشونت علیه زنان» به معنی هرگونه کنش خشونت‌آمیز مبتنی بر جنسیت است که یا منجر به آسیب جسمی، جنسی یا روان‌شناختی زنان گشته یا احتمال آن را افزایش می‌دهد و یا ترس از این‌گونه اعمال و محرومیت اجباری یا خودسرانه از آزادی را بر آنان تحمیل می‌کند؛ اعم از اینکه در زندگی عمومی یا خصوصی رخ دهد (الزبرگ^۲ و هیس^۳، ۲۰۰۵).

^۱ Violence against Women

^۲ Ellsberg

^۳ Heise

خشونت می‌تواند اثرات طولانی مدت بر وجود و رفتار قربانی بگذارد و سلامت جسمی، روانی و قدرت سازگاری او را کاهش دهد و روابط خانوادگی و اجتماعی او را از حال عادی خارج نماید (صادقی و کامل، ۱۳۹۱). علاوه بر زنان، بچه‌ها معمولاً به عنوان قربانیان ساکت و وحشت‌زده خشونت علیه زنان به شمار می‌روند. بچه‌های کوچک‌تر ممکن است از اینکه قادر به توقف خشونت علیه مادرانشان نیستند احساس بی‌پناهی کنند، در حالی که بچه‌های بزرگ‌تر ممکن است به هنگام تلاش جهت متوقف ساختن خشونت علیه مادرانشان صدمه ببینند. به عبارت دیگر، خشونت معمولاً موجب تحمیل صدمات عمیق بی‌شماری بر قربانیان، خانواده آن‌ها و جامعه به عنوان یک کل گشته و مانعی بر سر راه دستیابی به اهداف برابری، توسعه، صلح و رفاه است (تا آسوسی^۱، ۲۰۱۰).

با وجود این، علی‌رغم مداخلات و پیشگیری‌های دولتی و غیر دولتی، شیوع خشونت خانگی علیه زنان هشداردهنده است. در ایالات متحده آمریکا، در طول یک سال، حدود ۱/۳ میلیون نفر از زنان، از سوی شریک جنسی خود مورد تهاجم فیزیکی قرار می‌گیرند. این در حالی است که در اروپا، از هر ۴ زن، یک نفر خشونت خانگی را در طول زندگی خود تجربه کرده و بین ۶ تا ۱۰ درصد از زنان گزارش می‌دهند که در طول سال، از سوی شریک جنسی خویش مورد آزار قرار می‌گیرند (آبید^۲ و همکاران، ۲۰۱۰). در ایران، از آن‌جا که یکی از ویژگی‌های اصلی خشونت علیه زنان، پنهانی بودن آن است و زنان به دلایلی چون نداشتن آگاهی، ترس از مواجهه با فقر، پذیرفته نشدن مجدد در خانواده، بی‌آبرویی، گناه، حرف‌های مردم و ترس از دادن کودکان، مشکلات خود را گزارش نمی‌کنند یا به عبارتی، تا خطر را کاملاً احساس نکنند، لب به شکایت نمی‌گشایند، آمار و ارقام مشخصی درباره وضعیت خشونت علیه زنان وجود ندارد (توسلی و منیری‌فر، ۱۳۸۸). علی‌رغم این امر، مروری بر برخی آمارهای منتشرشده در این زمینه، تا حدی می‌تواند روشن‌گر کمیت و کیفیت این مسئله باشد. از آن‌جمله، طبق گزارش سازمان پزشکی قانونی در سال ۱۳۹۳، ۷۱۹۱۱ مورد همسرآزاری در کشور گزارش شده؛ به این ترتیب، میزان

¹ Tauasosi

² Obeid

خشونت علیه زنان در کشور، حدود ۹۲ مورد به ازای هر یکصد هزار نفر بوده است. همچنین، براساس گزارش اورژانس اجتماعی کشور، در این سال، همسرآزاری جسمی با ۴۱ درصد رایج‌ترین شیوه همسرآزاری در کشور بوده است. آزار روانی با ۲۷/۵ درصد و آزار به جهت غفلت همسر با ۲۵/۷ درصد نیز دومین و سومین روش رایج خشونت علیه زنان است. ضمن اینکه، آزار جنسی با حدود ۳ درصد کمترین میزان همسرآزاری گزارش شده در کشور است (کردونی، ۱۳۹۵). علاوه بر این، مروری بر برخی پیمایش‌های صورت‌پذیرفته در مناطق مختلف کشور نیز می‌تواند تا حدی بیانگر واقعیت‌های موجود باشد. بر این اساس، بیشترین میزان خشونت علیه زنان در میان زنان ۱۵ تا ۳۰ ساله شهر تهران (در معیار زمانی یک سال قبل از بررسی)، مربوط به خشونت کلامی با ۴۴ درصد (صادقی و همکاران، ۱۳۹۶) بوده است؛ در حالی که میزان تجربه خشونت کلی در میان زنان متاهل شهر کرمانشاه، ۸۶/۵ درصد (میرزایی و همکاران، ۱۳۹۹)، در میان زنان متاهل ۱۵ تا ۵۰ ساله شهر ایلام، ۷۲/۰ درصد (بگرضایی، ۱۳۹۸) و در میان زنان متاهل شهری و روستایی استان اردبیل، ۲۹/۶ درصد (طالب‌پور، ۱۳۹۶) گزارش شده است.

در کنار عوامل مختلفی که صاحب‌نظران و پژوهشگران متعدد بدان‌ها اشاره کرده‌اند، مطالعات فراوانی به رابطه‌ی قوی بین نگرش^۱ مساعد نسبت به استفاده از خشونت با ارتکاب خشونت علیه زنان پی برده‌اند (آرچر^۲ و گراهام‌کیون^۳، ۲۰۰۳؛ پرایس^۴ و همکاران، ۱۹۹۹؛ آرچر و هی^۵، ۱۹۹۷؛ کافمن کتتر^۶ و همکاران، ۱۹۹۴). به علاوه، واکنش زنان به قربانی‌شدنشان تحت تاثیر نگرش خود و اطرافیانشان است (بیناهیاتی^۷، ۲۰۱۱). ضمن اینکه، نبود فهم نسبت به خشونت علیه زنان، تساهل نسبت به خشونت علیه زنان، سرزنش قربانی و نگرش‌های مداراگرایانه نسبت

^۱ Attitude

^۲ Archer

^۳ Graham-Kevan

^۴ Price

^۵ Haigh

^۶ Kaufman Kanter

^۷ Binahayati

به مرتکبان چنین اعمالی می‌توانند دیگران مهم و اجتماع را از ممانعت از این مسئله و فراهم ساختن واکنش‌های کمک‌کننده و مؤثر به منظور کمک به قربانیان و پاسخگو نمودن مرتکبان بازدارد (همان). بر همین اساس، نگرش‌ها، هدف کلیدی کمپین‌های آموزش اجتماع در خصوص پیشگیری از خشونت علیه زنان بوده‌اند (فلاُد^۱ و پیس،^۲ ۲۰۰۹).

برنامه‌های پیشگیری از خشونت علیه زنان، عمدتاً مبتنی بر نظریه‌های فمینیستی و نظریه‌ی یادگیری اجتماعی^۳ طراحی می‌شوند (نیبرز^۴ و جاسینسکی^۵ ۲۰۰۹: ۶۰). بر اساس تئوری یادگیری اجتماعی، افراد از طریق فرایند الگوسازی، رفتارهای جدید را آموخته و مورد جرح و تعدیل قرار می‌دهند. تقویت از طریق مشاهده پیامدهای رفتار دیگران و نیز از طریق تجربه‌ی مستقیم، نیابتاً رفتارهای جدید را افزایش می‌دهد (حاج‌یحیی^۶ و همکاران، ۲۰۱۲).

گرچه نظریه‌ی یادگیری اجتماعی می‌تواند شدت و نوع خشونت علیه زنان و نگرش نسبت به آن را تبیین کند، قادر نیست گستره نگاه خود را در علت‌یابی ریشه‌ای خشونت خانگی علیه زنان افزایش دهد و تشریح کند که چرا فرایند یادگیری و جامعه‌پذیری افراد، با الگوهای رفتاری، هنجاری و فرهنگی خاصی همراه است که در آن فرودستی زنان به عنوان اصل پذیرفته شده است (یزدخواستی و شیر، ۱۳۸۷). پر کردن این خلأ نظری با استفاده از نظریه‌های فمینیسم و مفهوم پدرسالاری^۷ امکان‌پذیر است. بر این اساس، خشونت علیه زنان از طریق موقعیت فرودست آنان در رابطه با مردان ایجاد می‌گردد. به‌ویژه تفاوت سطح قدرت مردان و زنان در روابط صمیمانه‌ای حفظ و تقویت می‌شود که سیستم خانوادگی پدرسالارانه را مشخص می‌سازند. (حاج‌یحیی، ۲۰۰۳).

¹ Flood

² Pease

³ Social Learning Theory

⁴ Nabors

⁵ Jasinski

⁶ Haj-Yahia

⁷ Patriarchy

از سوی دیگر، در میان اقشار و گروه‌های اجتماعی مختلف موجود در ساختار جامعه، دانشجویان نقشی کلیدی در پویایی اندیشه و مرجعیت فکری ایفا می‌کنند. از این منظر، دانشجویان قادرند از طرقی نظیر تاثیرگذاری بر جریان تصمیم‌گیری‌های مرتبط با مسئله خشونت علیه زنان که در محیط خانواده و اطرافیان رخ می‌دهد، آشنا ساختن اطرافیان با تحولات فکری و ساختاری رخ داده در جهان مدرن و پسامدرن و تاثیر بر نگرش کلی آن‌ها نسبت به زنان، تاثیرگذاری بر روند تربیتی کودکان و از جنبه‌های مختلف بر بروز و یا بروز نیافتن خشونت علیه زنان ایفاگر نقش مهم در جامعه گردند. همچنین، نگرش مردان، به‌عنوان افرادی که در جایگاه مرتکب‌شونده خشونت علیه زنان قرار دارند، مستقیماً بر میزان ارتکاب خشونت از سوی آنان اثرگذار است. به‌علاوه، با توجه به نقش پررنگ مردان در تصمیم‌گیری‌های امور مربوط به زنان (از قبیل تحصیل، محل سکونت، اشتغال، ازدواج، طلاق، خروج از کشور و...) که علاوه بر عرف جامعه، بعضاً از سوی قوانین رسمی کشور نیز پشتیبانی می‌گردد، مطالعه نگرش آن‌ها نسبت به خشونت علیه زنان دارای اهمیت فزاینده‌ای می‌شود.

بنابراین، نقش عمده‌ی نگرش نسبت به خشونت علیه زنان در ارتکاب و همچنین، نحوه واکنش قربانیان و اطرافیان آن‌ها نسبت به این امر، ضرورت بررسی و مطالعه آن به‌عنوان یک مسئله اجتماعی مهم را آشکار می‌سازد. لذا، این پژوهش قصد دارد به سنجش نگرش دانشجویان پسر دانشگاه‌های دولتی استان مازندران و تبیین زمینه‌های شکل‌گیری آن به‌عنوان یک خصلت آموخته‌شده، براساس متغیرهای نظریه‌ی فمینیسم لیبرال و نظریه‌ی یادگیری اجتماعی پردازد و به این پرسش‌ها پاسخ دهد که دانشجویان پسر دانشگاه‌های دولتی استان مازندران چه نگرشی نسبت به خشونت علیه زنان دارند؟ و نظریه‌های فمینیسم لیبرال و یادگیری اجتماعی تا چه حد قادر به تبیین نگرش آنان نسبت به خشونت علیه زنان اند؟

پیشینه تجربی پژوهش

مروری اجمالی بر پژوهش‌های تجربی مربوط به مسئله خشونت علیه زنان که در داخل کشور صورت پذیرفته‌اند، مبین این امر است که شمار کمتری از مطالعات به بررسی نگرش و یا گرایش افراد نسبت به خشونت علیه زنان پرداخته‌اند. (علیوردی‌نیا و حبیبی، ۱۳۹۴؛ میرزایی و همکاران، ۱۳۹۴؛ علیوردی‌نیا و همکاران، ۱۳۸۹؛ لهسایی‌زاده و مدنی، ۱۳۸۹) در مقابل، بررسی پژوهش‌های مرتبط صورت گرفته در خارج از کشور نشان‌دهنده توجه بیشتر پژوهشگران خارجی به نوع نگرش افراد در زمینه خشونت علیه زنان و یا موضوعات مشابه است. با وجود این، در کنار مطالعات تجربی که به طور مستقیم به موضوع نگرش اختصاص یافته‌اند (یانگ^۱، ۲۰۲۱؛ بوچلی^۲ و راسی^۳، ۲۰۱۹؛ قریبه^۴ و همکاران، ۲۰۱۲؛ بیناهیاتی، ۲۰۱۱؛ جایستمن^۵، ۲۰۰۹؛ بنت^۶ و سن^۷، ۲۰۰۷؛ سئو^۸، ۲۰۰۶؛ برکل^۹ و همکاران، ۲۰۰۴؛ شوئرچرف^{۱۰}، ۲۰۰۱)، شماری از پژوهش‌ها نیز به موضوعاتی همچون ادراکات (حاج‌یحیی و همکاران، ۲۰۱۲؛ حاج‌یحیی، ۱۹۹۱)، باورها (حاج‌یحیی و زئاتت^{۱۱}، ۲۰۱۸؛ زئاتت و حاج‌یحیی، ۲۰۱۶؛ حاج‌یحیی و شن^{۱۲}، ۲۰۱۵؛ حاج‌یحیی و آیسل^{۱۳}، ۲۰۱۱، ۲۰۰۸؛ آبید و همکاران، ۲۰۱۰؛ حاج‌یحیی، ۲۰۰۳)، تصورات (حاج‌یحیی، ۲۰۱۰) و یا نقش غیرمستقیم و واسطه‌ای پذیرش خشونت خانگی در ارتکاب آن (فاشی^{۱۴} و همکاران، ۱۹۹۹) اختصاص یافته‌اند.

¹ Yang

² Bucheli

³ Rossi

⁴ Gharaibeh

⁵ Jeistman

⁶ Bhanet

⁷ Senn

⁸ Seo

⁹ Berkel

¹⁰ Schwertscharf

¹¹ Zaatut

¹² Shen

¹³ Uysal

¹⁴ foshee

همچنین، دقت در نتایج پژوهش‌های داخلی و خارجی که به تبیین نگرش نسبت به خشونت علیه زنان یا موضوعات مشابهی نظیر باورهای مربوط به کتک خوردن زنان یا همدردی با زنان کتک‌خورده پرداخته‌اند، ما را به چهار نوع رویکرد پژوهشی عمده می‌رساند: نخست، رویکردی است که بیش از هر عامل دیگری، بر عوامل سطح خرد (عوامل جمعیت‌شناختی، بیولوژیک و روان‌شناختی)، نظیر سن، وضع تاهل، سطح تحصیلات، میزان درآمد، نارسایی‌های هیجانی و... تاکید می‌ورزند. این دسته از پژوهش‌ها، گرچه می‌توانند در شناسایی زمینه‌های فردی خشونت شوهران علیه زنان، تاثیرگذاری عمده‌ای داشته‌باشند، اما به ناچار از تقلیل‌گرایی در تحلیل‌های خود ناتوانند و قادر نیستند به این سؤال مهم پاسخ دهند که برای نمونه، چرا تمامی افرادی که در شاخصه‌های جمعیت‌شناختی، بیولوژیک و روان‌شناختی خود با یکدیگر، اشتراک دارند، به سطوح و انواع مشترکی از خشونت علیه زنان دست نمی‌زنند. این قبیل پژوهش‌ها متأثر از نوع رویکردی که دارند، در ارائه راهکار به منظور کاهش و توقف خشونت علیه زنان نیز بر سطوح فردی تاکید داشته و عوامل بین فردی، زمینه‌ای و ساختاری خشونت علیه زنان را نادیده می‌گیرند. در رویکرد دوم، بیشتر بر عوامل بین فردی مؤثر بر خشونت علیه زنان، از قبیل تحریک شوهر توسط دیگران، مشاهده و تجربه خشونت در خانواده خاستگاه، سطح صمیمیت در روابط خانوادگی و... تاکید می‌گردد. این قبیل مطالعات هم‌گرچه در تحلیل و ارائه راهکار به منظور کاهش و پیشگیری از ارتکاب خشونت علیه زنان نوعی بینش اجتماعی دارند، اما در عین حال، عوامل ساختاری و پهن‌دامنه را در کار خود نادیده می‌انگارند. دسته سوم، مطالعاتی هستند که بر بسترهای اجتماعی و عوامل زمینه‌ای خشونت شوهران علیه زنان، نظیر میزان تنوع فرهنگی در جامعه مهاجرپذیر، میزان اشتغال در منطقه و... تاکید می‌کنند. این دسته از مطالعات نیز روابط بین گروهی را در تحلیل و ارائه راهکارهای خود برجسته می‌سازند، اما در عین حال، عوامل سطح متوسط را بسیار پررنگ‌تر از عوامل سطح خرد و سطح کلان ساختاری می‌بینند. دسته چهارم، مطالعاتی هستند که بر عوامل سطح کلان ساختاری (مادی و غیرمادی) تاکید دارند و بر نقش عمده ساختارهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در بروز و استمرار خشونت شوهران علیه زنان متمرکز می‌گردند. این دسته از مطالعات نیز ضمن غفلت از توجه به عوامل

سطح فردی و بین فردی، از درک این نکته عاجز می‌مانند که چرا تمامی کنشگران حاضر در یک ساختار اجتماعی معین، دست به اقدام کنش‌های مشابهی نمی‌زنند. در مجموع، با توجه به مرور پیشینه‌ی تجربی پژوهش، چنین برمی‌آید، که کم‌توجهی به سنجش نگرش نسبت به خشونت علیه زنان، کم‌توجهی به نقش اجتماعی و موقعیت حساس دانشجویان به عنوان یکی از مراجع فکری در گذار جامعه، کم‌توجهی به نقش مردان و پسران به‌عنوان مرتکبان اصلی خشونت علیه زنان و همچنین، به کارگیری محدود رویکردهای نظری جامع، از مهم‌ترین ضعف‌های پژوهشی حوزه خشونت علیه زنان (به‌ویژه در داخل کشور) است. لذا، در پژوهش حاضر سعی بر این است تا با استفاده از مدل جامع (اشباع شده)^۱ در چهارچوب نظری، به بررسی نگرش دانشجویان پسر در زمینه خشونت علیه زنان پرداخته‌شود و بدین ترتیب، گامی هرچند کوچک در پر کردن خلأ پژوهشی حوزه مربوطه، برداشته شود.

چارچوب نظری

نظریه فمینیسم لیبرال

طبق نظریه‌های فمینیسم، ساختار اجتماعی پدرسالارانه مبتنی بر روابط جنسیتی سلسله مراتبی است که مردان از طریق آن دارای نقش‌های مسلط در جامعه هستند، در حالی‌که زنان تسلیم اقتدار و کنترل مردان اند. در این نظریه فرض بر این است که چنین ترتیبات اجتماعی نابرابری از طریق ایدئولوژی‌هایی پشتیبانی و حفظ می‌شوند که نگرش سنتی نسبت به زنان را به موازات کلیشه‌های نقش جنسیتی و انتظارات غیرمساوات‌طلبانه از روابط زناشویی تداوم می‌بخشند (حاج‌یحیی و زئات، ۲۰۱۸). گرچه نظریه‌های لیبرال، رادیکال، مارکسیست و سوسیالیست در تبیین خود از مسئله خشونت علیه زنان، عناصر پدرسالاری و سرمایه‌داری را مورد ملاحظه قرار می‌دهند. با وجود این، محوریت پدرسالاری، تنها، مشخصه نظریه‌های فمینیستی لیبرال و رادیکال است. مطالعه حاضر نیز مسئله خشونت علیه زنان را از منظر فمینیسم لیبرال مد نظر قرار

^۱ Saturated

داده‌است. متفکران فمینیسم لیبرال عمدتاً بر ساختارهای قانونی و سیاسی‌ای تمرکز دارند که از دستیابی زنان به موفقیت در فضای عمومی جلوگیری می‌کنند (لابس^۱، ۲۰۱۲). طبق نظر فمینیست‌های لیبرال، نابرابری جنسیتی به خاطر وجود همان نظامی است که فضای خصوصی را برای زن خلق می‌کند و به او مسئولیت‌هایی خاص در این فضا می‌دهد و همسران آن‌ها را از کار طاقت‌فرسای فضای خصوصی معاف می‌کند (نرسیسیانس، ۱۳۸۳). در واقع، ایده اصلی نظریه فمینیسم لیبرال این است که زنان و مردان با هم برابرند (ریتزر، ۱۳۸۹).

نظریه یادگیری اجتماعی

در حوزه جرم‌شناسی، نظریه یادگیری اجتماعی در درجه اول به نظریه جرم و انحراف اشاره دارد که رونالد ایکرز^۲ مطرح کرده است (ایکرز، ۲۰۱۲).

این نظریه بر چهار مفهوم پیوند افتراقی^۳، تعاریف^۴، تقویت افتراقی^۵ و همانندسازی^۶ یا تقلید تمرکز دارد. طرح محوری این نظریه از رفتار مجرمانه و انحرافی می‌تواند چنین مطرح شود که احتمال وقوع رفتار مجرمانه و انحرافی هنگامی افزایش می‌یابد که تاثیر ترکیبی این چهار متغیر اصلی تعیین‌شده، رفتار ناهمنوایانه را بیش از رفتار همنوایانه تحریک و تقویت کنند (ایکرز، ۲۰۰۹). در زیر، شرح مختصری از هر یک از این چهار متغیر کلیدی و نحوه ارتباط آن‌ها با مسئله خشونت علیه زنان مطرح می‌گردد:

پیوند افتراقی: در پیوند افتراقی، فرض بر این است که گروه‌های صمیمانه در شکل‌دهی به رفتارهای فردی مهم اند. برای مثال، چنانچه خانواده نخستین گروهی است که در پیوند با فرد قرار می‌گیرد و خشونت و پرخاشگری در این مکان از طریق آزار زناشویی، خشونت گاه‌گاهی،

¹ Lobasz

² Ronald Akers

³ Differential Association

⁴ Definitions

⁵ Differential Reinforcement

⁶ Imitation

صدمه رساندن یا سایر اشکال تنبیه جسمانی تقویت می‌شود، پس خشونت ممکن است به‌عنوان مفر پذیرفتنی خشم، ناکامی یا موقعیت‌های استرس‌زا در نظر گرفته‌شود (بل^۱، ۲۰۰۸). طبق نظریه یادگیری اجتماعی، پیوند افتراقی دارای دو بعد کنش متقابل رفتاری و بعد هنجاری است و به ارتباطات کلامی و غیرکلامی، مستقیم و غیرمستقیم، کنش متقابل و همانندسازی با گروه‌ها و افرادی ارجاع دارد که دربرگیرنده و کنترل‌کننده منابع عمده تقویت فرد، چشمگیرترین الگوهای رفتاری و مؤثرترین تعاریف در زمینه ارتکاب و تکرار یک رفتار معین اند. تعداد، شدت، طول مدت و تقدم نسبی پیوندها بر تعداد و احتمال نسبی تقویت رفتار همنوا یا منحرفانه و قرارگیری فرد در معرض هنجارها و الگوهای رفتاری همنوا یا منحرفانه اثرگذار است (ایکرز، ۲۰۰۷).

تعاریف: تعاریف، جهت‌گیری‌ها و نگرش‌های فرد نسبت به رفتاری معین است. ایکرز تعاریف شخصی را به سه قسم باورهای متداول و باورهای مثبت و خنثی ساز تقسیم‌بندی می‌کند. باورهای متداول، تعاریفی مخالف ارتکاب کنش‌های مجرمانه و منحرفانه یا موافق انجام رفتارهای همنوا هستند. در مقابل، باورهای مثبت یا خنثی ساز، پشتیبان یا موافق جرم یا انحراف اند. باور مثبت، تعریفی است که طبق آن، فرد ارتکاب کنشی مجرمانه یا منحرفانه را از لحاظ اخلاقی، مطلوب یا کاملاً مجاز می‌داند. باور خنثی ساز نیز موافق ارتکاب کنشی مجرمانه یا منحرفانه است، اما این نوع باور تحت تاثیر توجیهات یا بهانه‌جویی‌های فرد در خصوص مجاز شمردن رفتاری خاص است (ایکرز و جینگز^۲، ۲۰۰۹). در خصوص خشونت خانگی یا خشونت در روابط عاشقانه، ممکن است فرد از تعاریف مرتبط با خشونت در روابط عاشقانه آگاهی داشته‌باشد که یک نهاد، اجتماع و یا حتی قانون آن را محکوم می‌کند، چراکه در نظر او، خود زن موجب آن شده‌است، مستحق آزار بوده یا "نیاز به این دارد که در جای خود نشانده‌شود." این پذیرش رفتار، سبب می‌شود که بتوان تعاریف منفی مرتبط با هنجارهای اجتماعی را ابداع کرد و همچنان به شیوه‌ای عمل کرد که با آن هنجارها انطباق ندارد (بل، ۲۰۰۸).

¹ Bell

² Jennings

تقویت افتراقی: تقویت افتراقی به پاداش‌ها و تنبیه‌های مورد پیش‌بینی یا واقعی اشاره دارد که به دنبال رفتار آمده یا پیامد آن هستند (ایکرز، ۲۰۱۲). بنابراین، چنانچه فردی خشونت را در روابط خانوادگی یا روابط همالان مشاهده کرد و در روابطش طبق همین ادراکات و بدون هیچ‌گونه عواقب منفی عمل کرد، ممکن است آن رفتار به‌عنوان پاداشی محتمل در موقعیت‌های استرس‌زا در نظر گرفته شود (بل، ۲۰۰۸).

همانندسازی: همانندسازی هنگامی رخ می‌دهد که فرد، درگیر رفتاری می‌شود که با مشاهده رفتار فردی دیگر مورد سرمشق قرار داده یا دنبال می‌کند (ایکرز و جنینگز، ۲۰۰۹). بر این اساس، مشروعیت‌بخشی به نگرش‌های مثبت و منفی در خصوص به کارگیری رفتارهای خشونت‌آمیز یا غیرخشونت‌آمیز، از طریق مشاهده و تجربه متقاعدسازی، پرخاشگری کلامی و خشونت فیزیکی فرا گرفته می‌شود که بین بزرگسالان، والدین و بچه‌ها و همچنین، خواهر و برادرها رخ می‌دهد (حاج‌یحیی، ۱۹۹۱). البته، طبق نظر بندورا (۱۹۷۸)، خشونت، علاوه بر خانواده، می‌تواند از دو منبع اصلی دیگر نیز آموخته‌شود: فرهنگ و خرده‌فرهنگ و همچنین، رسانه‌های جمعی (حاج‌یحیی و آیسِل، ۲۰۱۱).

فرضیه‌های پژوهش

بر اساس چارچوب نظری تشریح‌شده، فرضیه‌های پژوهش جهت آزمون تجربی بدین ترتیب استنتاج می‌گردند:

۱- باور به کلیشه‌های نقش جنسیتی، ارتباط مثبتی با نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان دارد.

۲- نگرش سنتی نسبت به زنان، ارتباط مثبتی با نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان دارد.

۳- انتظارات سنتی از نقش زناشویی، ارتباط مثبتی با نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان دارد.

- ۴- کیفیت هنجاری ادراک‌شده دیگران مهم در زمینه خشونت علیه زنان، ارتباط مثبتی با نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان دارد.
- ۵- کیفیت عکس‌العمل ادراک‌شده دیگران مهم در زمینه خشونت علیه زنان، ارتباط معکوسی با نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان دارد.
- ۶- بازدارندگی رسمی ادراک‌شده در زمینه خشونت علیه زنان، ارتباط معکوسی با نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان دارد.
- ۷- پاداش‌های ادراک‌شده در زمینه خشونت علیه زنان، ارتباط مثبتی با نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان دارد.
- ۸- قرارگیری در معرض خشونت در دوران کودکی، ارتباط مثبتی با نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان دارد.

روش پژوهش

روش پژوهش، جمعیت پژوهش، حجم نمونه و شیوه نمونه‌گیری: این پژوهش با استفاده از روش پیمایش و به صورت مقطعی انجام پذیرفته‌است. جمعیت پژوهش، شامل کلیه دانشجویان پسر مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های دولتی استان مازندران در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ بوده‌است. بر اساس آمار اخذشده از سوی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان مازندران، در سال ۱۳۹۹ تعداد ۹۲۱۸۷ دانشجوی پسر در دانشگاه‌های دولتی این استان مشغول به تحصیل بوده‌اند. لذا، با توجه به برآورد حجم نمونه بر اساس میزان همگنی جمعیت و میزان خطای نمونه‌گیری، با استفاده از فرمول کوکران، تعداد ۳۸۳ نفر جهت جمع‌آوری اطلاعات انتخاب شدند. البته، جهت پوشش خطاهای احتمالی و افزایش کیفیت مطالعه، نمونه‌ای با حجم ۴۰۰ دانشجو در نظر گرفته‌شد و پرسشنامه‌ها به صورت «برخط» در گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی مناسب به اشتراک گذاشته‌شد و یا از طریق پست الکترونیکی، در اختیار دانشجویان قرار گرفت. همچنین، مطابق با شیوه نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب، ابتدا دانشگاه‌های دولتی استان مازندران در

قالب دو طبقه دانشگاه‌های علوم پزشکی و دامپزشکی (تعداد ۹۴۸۴ دانشجوی پسر) و دانشجویان سایر رشته‌ها (تعداد ۸۲۷۰۳ دانشجوی پسر) در نظر گرفته شد. نهایتاً، حجم متناسب هر طبقه مشخص گردید (دانشگاه‌های علوم پزشکی و دامپزشکی، تعداد ۳۹ دانشجوی پسر و سایر دانشگاه‌ها، تعداد ۳۴۴ دانشجوی پسر). اعتبار مقیاس‌های مورد استفاده در این پژوهش از نوع اعتبار محتوا بوده و به منظور سنجش پایایی مقیاس‌ها نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. به علاوه، در مواردی که ابعاد یا مؤلفه‌های گوناگون یک متغیر با استفاده از مقیاس‌های دارای تعداد گویه‌های متفاوت مورد سنجش قرار گرفته بودند، بر اساس فرمول مربوطه (دواس، ۱۳۸۷)، این مقیاس‌ها به مقیاس‌هایی با حدود بالا و پایین یکسان (۰-۱۰۰) تبدیل شدند و سپس، با یکدیگر جمع شده و مقیاس مربوط به متغیر اصلی را تشکیل دادند تا هر یک از ابعاد و یا مؤلفه‌های یک متغیر، تأثیر یکسانی بر نمره نهایی پاسخگو در آن متغیر داشته باشند.

تصریح مفاهیم و سنجش متغیرها

متغیرهای مستقل

باور به کلیشه‌های نقش جنسیتی^۱: اجتماعی شدن بر اساس کلیشه‌های نقش جنسیتی به پسرها می‌آموزد که در روابطشان با زنان، فرد مسلط باشند، در راس خانواده قرار داشته باشند و چنانچه لازم باشد قدرت و کنترل خود را با استفاده از زور حفظ نمایند. زنان به گونه‌ای اجتماعی می‌شوند که روابط تحت سلطه مردان را بپذیرند و از طریق نقش‌های اصلی خود به‌عنوان همسر و مادر، تامین‌کننده نیازهای دیگران باشند (می‌هالیک^۲ و الیوت^۳، ۱۹۹۷). سنجش متغیر «باور به کلیشه‌های نقش جنسیتی» با استفاده از ۹ گویه صورت پذیرفته است که از آن جمله می‌توان به: «روی هم رفته، مردان بلند پروازتر از زنان هستند.» و «مردانی که گریه می‌کنند، شخصیت ضعیفی دارند.» اشاره کرد. از پاسخگویان در این بخش تقاضا شده است تا نوع نگرش خود را بر اساس

¹ Beliefs to Gender-Role Stereotypes

² Mihalik

³ Elliott

طیف لیکرت پنج درجه‌ای، شامل کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) ابراز نمایند. تدوین این مقیاس بر اساس پژوهش‌های پیشین از قبیل (حاج‌یحیی، ۲۰۱۰ و نیبرز و جسنسکی، ۲۰۰۹) بوده است. ضریب آلفای کرونباخ برای این مقیاس، ۰/۷۹ است.

نگرش سنتی نسبت به زنان^۱: بیشتر افراد، نگرش‌هایی نسبت به زنان دارند که غالب اوقات به‌منظور طبقه‌بندی مردم در دو گروه مورد استفاده قرار می‌گیرند: افراد خیلی سنتی یا پدرسالار که به‌وضوح، سلطه مردان بر زنان را تایید کرده یا از آن پشتیبانی می‌کنند و افراد بسیار مساوات‌طلب یا فمینیست که اصول فرادستی یا سلطه مردان را مردود می‌شمارند (هرزاگ^۲، ۲۰۰۷: ۲۲۵). به‌منظور سنجش متغیر «نگرش سنتی نسبت به زنان» از ۱۰ گویه استفاده شده است که برای مثال، می‌توان به گویه‌هایی همچون: «امروزه دیگر شایسته نیست که زن‌ها را با نام خانوادگی همسرانشان خطاب کنند.» و «بیشتر زنان از لحاظ احساسی برای سیاست مناسب نیستند.» اشاره کرد. از پاسخگویان در این بخش تقاضا شده است تا نوع نگرش خود را بر اساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای، شامل کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) ابراز نمایند. تدوین این مقیاس بر اساس پژوهش‌های پیشین، از قبیل دای‌نویا^۳ (۲۰۰۰) و همچنین، مقیاس کوتاه شده نگرش نسبت به زنان اسپنس^۴ و هلمرایک^۵ (۱۹۷۸) بوده است. ضریب آلفای کرونباخ برای این مقیاس، ۰/۸۷ است.

انتظارات سنتی از نقش زناشویی^۶: انتظارات نقش زناشویی به شکل سنتی و برابری خواه یا مساوات‌طلبانه است. به شکل سنتی، زن و شوهر موافق اند که شوهر اقتدار بیشتری دارد و رئیس خانواده است و از زنان انتظار می‌رود که مسئولیت نگهداری از خانه و فرزند را بر عهده گیرند. در حالی که در شکل مساوات‌طلبانه، زن و شوهر مسئولیت‌هایشان را به‌گونه‌ای برابر و بدون در

¹ Traditional Attitudes toward Women

² Herzog

³ Di Noia

⁴ Spence

⁵ Helmreich

⁶ Traditional Marital Role Expectations

نظر گرفتن نقش جنسیتی انجام می‌دهند. سنجش متغیر «انتظارات سنتی از نقش زناشویی» با استفاده از هفت گویه صورت پذیرفته است که از آن جمله می‌توان به: «ریاست خانواده بر عهده شوهر است.» و «تامین معیشت خانواده، صرفاً بر عهده شوهران است و نه زنان.» اشاره کرد. از پاسخگویان در این بخش تقاضا شده است تا نوع نگرش خود را بر اساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای، شامل کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) ابراز نمایند. تدوین این مقیاس بر اساس پژوهش‌های پیشین از قبیل حاج‌یحیی و زئاتت (۲۰۱۸)، زئاتت و حاج‌یحیی (۲۰۱۶)، حاج‌یحیی (۲۰۱۰) و همچنین، گویه‌های محقق ساخته، بوده است. ضریب آلفای کرونباخ برای این مقیاس، ۰/۸۵ است.

کیفیت هنجاری ادراک شده دیگران مهم^۱: نظریه یادگیری اجتماعی پیش‌بینی می‌کند که احتمال انحراف در میان افرادی که دیگری‌های مهم‌شان، خود را درگیر انحراف می‌کنند یا انحراف را تایید می‌کنند، بیشتر است (ورهام^۲ و همکاران، ۲۰۰۹). همان‌گونه که پیش‌تر نیز ذکر شد، مفهوم پیوند افتراقی شامل دو بعد رفتاری و هنجاری است که در مطالعه حاضر، صرفاً از گویه‌های مربوط به کیفیت هنجاری ادراک شده دیگران مهم به منظور سنجش بعد هنجاری آن استفاده شده است. در واقع، سنجش مفهوم «پیوند افتراقی» با استفاده از متغیر «کیفیت هنجاری ادراک شده دیگران مهم» و در قالب دو بعد «اعضای خانواده» و «دوستان نزدیک» و ۱۲ گویه صورت پذیرفته است. برای مثال، به منظور سنجش نگرش خانواده و دوستان نزدیک، این پرسش مطرح شد: «لطفاً نگرش خانواده و دوستان نزدیک خود را نسبت به هر یک از موارد زیر مشخص کنید.» که از گویه‌هایی همچون: «مرد حق دارد همسرش را مجبور به برقراری رابطه جنسی کند.» و «مرد حق دارد رفت‌وآمد همسرش را با دیگران کنترل و محدود کند.» استفاده شده است. از پاسخگویان در این بخش تقاضا شده است تا نوع نگرش اعضای خانواده و دوستان نزدیک خود را در طیف لیکرت پنج درجه‌ای، شامل کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) ابراز نمایند. تدوین

^۱ Perceived Norm Qualities of Significant Others

^۲ Wareham

این مقیاس بر اساس پژوهش‌های پیشین از قبیل علیوردی‌نیا و حبیبی (۱۳۹۴)، اسمیت^۱ (۱۹۹۰) و همچنین، گویه‌های محقق ساخته، بوده است. ضریب آلفای کرونباخ برای این مقیاس، ۰/۹۲ است.

تقویت افتراقی: تقویت افتراقی به تعادل پاداش‌ها و تنبیه‌های مورد انتظار یا واقعی اشاره دارد که با رفتار همراه است یا پیامد آن به شمار می‌آید. سنجش مفهوم «تقویت افتراقی» در سه بعد «کیفیت عکس‌العمل ادراک‌شده دیگران مهم»^۲، «بازدارندگی رسمی ادراک‌شده»^۳ و «پاداش‌های ادراک‌شده»^۴ صورت پذیرفته است. عملیاتی‌سازی این متغیر بر اساس پژوهش علیوردی‌نیا و حبیبی (۱۳۹۴) و همچنین، گویه‌های محقق ساخته بوده است.

برای سنجش بعد عکس‌العمل ادراک‌شده دیگران مهم، دو مؤلفه عکس‌العمل خانواده^۵ و عکس‌العمل دوستان^۶ و ۱۲ گویه در نظر گرفته شده است. برای سنجش عکس‌العمل ادراک‌شده خانواده و دوستان، این سؤال مطرح شد: «تصور می‌کنید که در صورت انجام رفتارهای زیر، عکس‌العمل خانواده پدری و دوستانتان چه خواهد بود؟» برای نمونه، از مواردی همچون: «هل دادن، سیلی زدن و تنبیه فیزیکی همسر» و «اجبار همسر به برقراری رابطه جنسی» استفاده شده است. از پاسخگویان در این بخش تقاضا شده است تا نوع عکس‌العمل ادراک‌شده خانواده و دوستانشان را بر اساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای، شامل رفتارم را تایید می‌کردند (۱)، برایشان اهمیت نداشت (۲)، سرزنش و اوقات تلخی می‌کردند (۳)، روابطشان را با من کاهش می‌دادند (۴) و قطع ارتباط می‌کردند (۵) ابراز نمایند. ضریب آلفای کرونباخ برای این مقیاس نیز ۰/۹۱ است.

¹ Smith

² Perceived Reaction Qualities of Significant Others

³ Formal Perceived Deterrence

⁴ Perceived Rewards

⁵ Reaction of Family

⁶ Reaction of Friends

سنجش بعد بازدارندگی رسمی ادراک شده با استفاده از شش گویه صورت پذیرفته است. بدین منظور، این پرسش مطرح شد: فکر می‌کنید در صورت انجام رفتارهای زیر، چقدر احتمال دارد که توسط دادگاه و پلیس دچار دردسر شوید؟ برای نمونه، از مواردی همچون: «تحقیر کردن و ناسزا گفتن به همسر» و «تهدید به طلاق» استفاده شده است. از پاسخگویان در این بخش تقاضا شده است تا میزان بازدارندگی ادراک شده دادگاه و پلیس را بر اساس اصلا (۱)، خیلی کم (۲)، تا حدودی (۳)، زیاد (۴) و خیلی زیاد (۵) ابراز نمایند. ضریب آلفای کرونباخ برای این مقیاس نیز ۰/۸۶ است.

سنجش بعد پاداش‌های ادراک شده با استفاده از شش گویه صورت پذیرفته است. بدین منظور، از پاسخگویان تقاضا شده است که نتایج و پیامدهای مثبت متصور خود در صورت انجام هر یک از کنش‌های زیر را اظهار نمایند. برای نمونه، از مواردی همچون: «کنترل و محدود کردن رفت‌وآمد همسر با دیگران» و «دخل و تصرف در اموال شخصی زن (طلا، ارثیه و پس‌انداز)» استفاده شده است. از پاسخگویان در این بخش تقاضا شده است تا نوع نتایج و پیامدهای مثبت مورد پیش‌بینی را با انتخاب گزینه هیچ کدام (۰) ابراز نمایند و یا از میان گزینه‌های احساس عزت نفس، احساس آرامش، احساس متفاوت بودن و احساس مردانگی، یک گزینه را انتخاب نمایند. در نهایت نیز نمره هر پاسخگو برای هر گویه بین ۰ و ۱ متغیر بود. ضریب آلفای کرونباخ برای این مقیاس نیز ۰/۶۲ است.

قرارگیری در معرض خشونت در دوران کودکی^۱: هنگامی که افراد از طریق مشاهده یا تجربه شخصی در معرض خشونت قرار می‌گیرند، چنانچه آن رفتارها از سوی جامعه بزرگ‌تر یا دیگران مهم تقبیح نگردند، به تدریج در ذهن افراد توجیه شده، از لحاظ اجتماعی پذیرفته شده، درونی شده و مورد تقلید واقع می‌گردند (حاج‌یحیی و شن، ۲۰۱۵). سنجش مفهوم «هماندسازی» با استفاده از متغیر «قرارگیری در معرض خشونت در دوران کودکی» صورت پذیرفته است. این متغیر در دو بعد «مشاهده خشونت» و «تجربه خشونت» و ۱۲ گویه عملیاتی شده است. برای سنجش

¹ Exposure to Violence in Childhood

مشاهده خشونت این پرسش مطرح شد: «در دوران کودکی و نوجوانی تا چه حد شاهد وقوع اتفاقات زیر در خانواده‌تان بودید؟» برای نمونه، از گویه‌هایی همچون: «پیش آمده بود پدرم، مادرم را از کار در بیرون از منزل یا ادامه تحصیل منع کند.» استفاده شده است. همچنین، برای سنجش بعد تجربه خشونت این پرسش مطرح شد: «کدام یک از موارد زیر در دوران کودکی و نوجوانی برایتان اتفاق افتاده است؟» برای مثال، از گویه‌هایی همچون: «والدینم مرا در جمع دوستان و اقوام تحقیر می‌کردند.» استفاده شده است. از پاسخگویان در این قسمت تقاضا شده است تا مشاهدات و تجربیات خود را در طیف لیکرت پنج درجه‌ای، شامل اصلا (۱)، کم (۲)، تا حدودی (۳)، زیاد (۴) و خیلی زیاد (۵) ابراز نمایند. تدوین این مقیاس بر اساس پژوهش‌های پیشین، از قبیل علیوردی‌نیا و حبیبی (۱۳۹۴) بوده است. ضریب آلفای کرونباخ برای این مقیاس نیز ۰/۸۶ است.

متغیر وابسته

نگرش نسبت به خشونت علیه زنان^۱: سنجش متغیر «نگرش نسبت به خشونت علیه زنان» در قالب سه بعد «شناختی»، «عاطفی» و «رفتاری» و در مجموع با استفاده از ۲۷ گویه صورت پذیرفته است. تدوین این مقیاس بر اساس پژوهش‌های پیشین، از قبیل علیوردی‌نیا و همکاران (۱۳۸۹)، بنت و سن (۲۰۰۷)، سئو (۲۰۰۶) و سیریسونیالوک^۲ (۲۰۰۴) و همچنین، گویه‌های محقق ساخته، بوده است. ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاس نگرش نسبت به خشونت علیه زنان، ۰/۹۲ (بعد شناختی ۰/۶۷، بعد عاطفی ۰/۸۴ و بعد رفتاری ۰/۸۶) است.

^۱ Attitudes toward Violence against Women

^۲ Sirisunyaluck

یافته‌های پژوهش

ویژگی‌های اجتماعی - جمعیت‌شناختی پاسخگویان:

در پژوهش حاضر مطابق با آماره‌های توصیفی، اغلب پاسخگویان یعنی ۶۱/۸ درصد در گروه سنی ۱۹-۲۳ سال قرار داشتند و ۹۰ درصد پاسخگویان به لحاظ وضع تاهل، مجرد بوده‌اند. همچنین اغلب پاسخگویان را دانشجویان مقطع تحصیلی کارشناسی با فراوانی ۵۵/۲ درصد تشکیل داده‌اند. به لحاظ دانشگاه محل تحصیل، ۱۲/۵ درصد از پاسخگویان در دانشگاه‌های علوم پزشکی و دامپزشکی و ۸۷/۵ درصد در سایر دانشگاه‌های دولتی استان مازندران در حال تحصیل بوده‌اند. ۵۲ درصد از دانشجویان شرکت‌کننده در این پژوهش که بیشتر از نیمی از پاسخگویان را در بر گرفته است در شاخص معدل نمره بین ۱۷/۲-۱۵/۴ را به دست آوردند. همچنین، در شاخص پایگاه اقتصادی- اجتماعی اغلب پاسخگویان (۵۰/۲ درصد) در پایگاه اقتصادی اجتماعی متوسط رو به پایین قرار گرفتند و محل سکونت والدین اکثر پاسخگویان پژوهش (۸۳/۵ درصد) شهر گزارش شد و در نهایت، در شاخص اشتغال، مطابق با یافته‌های توصیفی، اکثر پاسخگویان (۷۴/۸ درصد) بیکار و مابقی شاغل بودند. همچنین نتایج تحلیل‌های آماری دو متغیره حاکی از وجود تفاوت میان نگرش پاسخگویان نسبت به خشونت علیه زنان بر حسب وضع تاهل بود؛ بدین نحو که پاسخگویان متاهل در مقایسه با پاسخگویان مجرد نگرش مساعدتری نسبت به خشونت علیه زنان داشتند. به علاوه، نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان بین پاسخگویان مقطع تحصیلی کارشناسی در مقایسه با دانشجویان مقطع تحصیلی دکتری بیشتر بوده است. ضمن اینکه، بین دو متغیر پایگاه اقتصادی- اجتماعی پاسخگویان و نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان رابطه معکوس برقرار بوده است.

توزیع درصدی گویه‌های نگرش نسبت به خشونت علیه زنان

جدول شماره ۱. توزیع درصدی گویه‌های نگرش نسبت به خشونت علیه زنان

ردیف	گویه‌ها	پاسخ‌ها			کاملاً موافق	
		کاملاً موافق	بی‌نظر	مخالف		
۰/۸	آگاهم که پرتاب اشیا به سمت همسر، به هنگام مشاجره با او، ممکن است سلامت جسمانی‌اش را به خطر بیندازد. می‌دانم که اگر گاه گاهی همسر را کتک بزنم، زندگی زناشویی‌مان استحکام بیشتری پیدا می‌کند.	۶۲/۸	۳۰/۰	۴/۵	۲/۰	۰/۸
۶۵/۲	بر این باورم که اصرار به برقراری رابطه جنسی، بدون رضایت همسر، می‌تواند موجب سرد شدن پیوند زناشویی‌مان شود.	۱/۵	۲/۲	۵/۰	۲۶/۰	۶۵/۲
۳/۲	معتقدم که انتقاد مداوم از همسر در مورد اشتباهاتش، می‌تواند موجب تغییرات مثبت در رفتار او شود.	۵۳/۵	۲۶/۸	۸/۰	۸/۵	۳/۲
۲۵/۰	خوب می‌دانم که فحاشی و توهین به همسر، می‌تواند در دراز مدت سبب لجباز شدن او شود.	۱۲/۰	۱۶/۰	۱۲/۸	۳۴/۲	۲۵/۰
۱/۸	بر این باورم که بیان نکردن کلمات محبت‌آمیز به همسر، می‌تواند به تدریج او را نسبت به زندگی، سرد و بی‌اعتنا کند.	۴۳/۸	۳۹/۲	۹/۵	۵/۸	۱/۸
۲/۸		۴۳/۵	۴۱/۸	۷/۰	۵/۰	۲/۸

۴/۵	۸/۸	۱۱/۸	۳۳/۵	۴۱/۵	می‌دانم که ایجاد محدودیت همسرم با اطرافیانش می‌تواند باعث بروز مشکلات عاطفی و رفتاری برای او گردد.
۱۴/۸	۲۲/۸	۱۴/۸	۲۲/۵	۲۵/۲	آگاهم که منع کردن همسرم از اشتغال خارج از منزل، می‌تواند موجب وابستگی کامل او به من شود.
۶/۰	۷/۸	۱۲/۰	۳۶/۲	۳۸/۰	معتقدم که در اختیار گرفتن کنترل اموال و دارایی‌های شخصی همسرم (مثل طلا، ارثیه و...)، می‌تواند موجب افزایش پنهان‌کاری او از من شود.
۳/۲	۳/۰	۶/۵	۲۷/۲	۶۰/۰	هیچ علاقه‌ای ندارم که در هنگام مشاجره با همسرم، چیزی را به سمت او پرتاب کنم.
۱/۸	۲/۸	۵/۵	۲۹/۵	۶۰/۵	از کتک زدن همسرم، به هنگام مشاجره با او متنفرم.
۴۷/۸	۲۶/۲	۱۵/۵	۶/۸	۳/۸	اصرار به برقراری رابطه جنسی بدون رضایت همسرم، احساس مردانگی و نیرومندی بیشتری به من خواهد داد.
۳۸/۵	۲۵/۰	۱۶/۰	۱۳/۰	۷/۵	با انتقاد مداوم از همسرم، وقتی که اشتباه می‌کند، حس می‌کنم کنترل بیشتری بر اوضاع دارم.
۶۲/۲	۲۸/۸	۵/۵	۲/۲	۱/۲	از توهین و فحاشی به همسرم، لذت می‌برم.
۴۷/۲	۲۵/۲	۱۳/۲	۷/۲	۷/۰	از بیان کلمات محبت آمیز به همسرم، احساس شرمساری می‌کنم.
۳۰/۵	۳۰/۰	۱۵/۲	۱۲/۵	۱۱/۸	چون همسرم را خیلی دوست دارم، رفت و آمدش با دیگران را کنترل می‌کنم.

۳۹/۵	۳۷/۰	۱۳/۲	۷/۰	۳/۲	منع کردن همسر از اشتغال خارج از منزل، حس قدرتمندی به من می‌دهد.
۹/۸	۱۲/۸	۲۶/۲	۲۴/۰	۲۷/۲	دخل و تصرف در اموال و دارایی‌های شخصی همسر (مثل طلا، ارثیه و...)، حس گناه به من می‌دهد.
۴۵/۰	۲۴/۸	۱۴/۵	۱۰/۵	۵/۲	وقتی با عصبانیت با همسر مشاجره می‌کنم، امکان دارد که چیزی را به سمت او پرتاب کنم.
۴۹/۰	۲۵/۵	۱۸/۰	۵/۲	۲/۲	اگر بفهمم که همسر به من دروغ گفته است، ممکن است او را کتک بزنم.
۳۶/۰	۳۲/۲	۱۸/۲	۱۰/۵	۳/۰	حتی اگر همسر گاهی رضایت به برقراری رابطه جنسی نداشته باشد، ممکن است او را مجبور به انجام این کار کنم.
۲۷/۸	۳۴/۰	۲۰/۵	۱۲/۸	۵/۰	اگر از همسر اشتباهی سر بزنم، ممکن است دائما از او انتقاد کنم.
۴۲/۵	۲۷/۸	۱۵/۸	۱۰/۸	۳/۲	چنانچه همسر از دستورهای من اطاعت نکند، امکان دارد به او توهین و فحاشی کنم.
۳۲/۸	۳۳/۵	۱۹/۸	۹/۰	۵/۰	کمتر امکان دارد که در صحبت با همسر، از کلمات محبت آمیز استفاده کنم.
۲۹/۵	۲۴/۵	۱۷/۸	۲۰/۸	۷/۵	ممکن است رفت و آمد همسر با دیگران را کنترل و محدود کنم.
۴۰/۵	۲۳/۲	۲۰/۲	۱۰/۸	۵/۲	این آمادگی را دارم که از مشغول شدن همسر به کار خارج از منزل، جلوگیری کنم.

امکان دارد که اختیار اموال و دارایی‌های

شخصی همسر (مثل طلا، ارثیه و ...) را ۵/۰ ۸/۵ ۱۷/۸ ۲۸/۰ ۴۰/۸
خودم به عهده بگیرم.

جدول شماره ۱ پاسخ‌های دانشجویان را در متغیر وابسته نگرش نسبت به خشونت علیه زنان نشان می‌دهد. همان‌گونه که از اعداد بر می‌آید در بعد شناختی، بیشترین میزان موافقت (۶۲/۸ درصد) مربوط به گویه «آگاهم که پرتاب اشیا به سمت همسر، به هنگام مشاجره با او ممکن است سلامت جسمانی‌اش را به خطر بیندازد» و بیشترین میزان مخالفت (۶۵/۲ درصد) مربوط به گویه «می‌دانم که اگر گاه گاهی همسر را کتک بزنم، زندگی زناشویی‌مان استحکام بیشتری پیدا می‌کند» بوده است. در بعد عاطفی، بیشترین میزان موافقت (۶۰/۵ درصد) مربوط به گویه «از کتک زدن همسر به هنگام مشاجره با او متنفرم» و بیشترین میزان مخالفت (۶۲/۲ درصد) مربوط به گویه «از توهین و فحاشی به همسر لذت می‌برم» بوده است. در بعد رفتاری نیز بیشترین میزان موافقت (۷/۵ درصد) مربوط به گویه «ممکن است رفت‌وآمد همسر را با دیگران کنترل و محدود کنم» و بیشترین میزان مخالفت (۴۹/۰ درصد) مربوط به گویه «اگر بفهمم که همسر به من دروغ گفته است، ممکن است او را کتک بزنم» بوده است.

توزیع فراوانی و درصدی متغیر نگرش نسبت به خشونت علیه زنان

جدول شماره ۲، نشان‌دهنده توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب متغیر وابسته (نگرش نسبت به خشونت علیه زنان) است. لازم به توضیح است که در این مطالعه، به منظور توصیف مقیاس‌ها، از حدود نظری آن‌ها استفاده به عمل آمده است و نه حدود تجربی.

جدول شماره ۲. توزیع فراوانی و درصدی متغیر نگرش نسبت به خشونت علیه زنان

نگرش نسبت به خشونت علیه زنان	تعداد	درصد	درصد تجمعی
منفی	۲۹۰	۷۲/۵	۷۲/۵
میانه	۱۰۵	۲۶/۲	۹۸/۸
مثبت	۵	۱/۲	۱۰۰/۰
جمع	۴۰۰	۱۰۰/۰	--

مطابق با ارقام و داده‌های موجود در جدول شماره ۲، اکثر پاسخگویان که معادل ۷۲/۵ درصد (۲۹۰ نفر) را در برمی‌گیرد، نگرش منفی نسبت به خشونت علیه زنان دارند. در مقابل، تنها تعداد اندکی از پاسخگویان که ۱/۲ درصد (۵ نفر) را شامل می‌شوند، نسبت به خشونت علیه زنان نگرش مثبتی نشان دادند. در این بین، ۲۶/۲ درصد (۱۰۵ نفر) پاسخگویان نگرشی میانه نسبت به خشونت علیه زنان دارند.

مدل رگرسیونی چندگانه برای تبیین نگرش نسبت به خشونت علیه زنان

جدول شماره ۳. مدل رگرسیونی چندگانه برای تبیین نگرش نسبت به خشونت علیه زنان

متغیرهای مستقل	B	Beta	T	Sig	همبستگی			آمار هم خطی	
					مرتبۀ صفر	تفکیکی	نیمه تفکیکی		
ضریب حداقل واریانس					ضریب تحمل	ضریب حداقل	تورم		
باور به کلیشه‌های نقش جنسیتی	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	۰/۳۳۷	۰/۷۳۶	۰/۴۸۸	۰/۰۱۷	۰/۰۰۹	۰/۶۱۵	۱/۶۲۵
نگرش سنتی نسبت به زنان	۰/۲۱۹	۰/۲۶۲	۴/۵۸۱	۰/۰۰۰	۰/۷۳۹	۰/۲۲۶	۰/۱۲۸	۰/۲۴۰	۴/۱۶۳
انتظارات سنتی از نقش زناشویی	۰/۰۹۶	۰/۱۱۹	۲/۲۱۵	۰/۰۲۷	۰/۶۷۱	۰/۱۱۱	۰/۰۶۲	۰/۲۷۳	۳/۶۶۰
کیفیت هنجاری ادراک شده دیگران مهم	۰/۲۶۹	۰/۳۰۹	۷/۰۶۸	۰/۰۰۰	۰/۷۳۸	۰/۳۳۷	۰/۱۹۸	۰/۴۱۱	۲/۴۳۶
کیفیت عکس‌العمل ادراک شده دیگران مهم	-۰/۱۶۱	-۰/۱۶۸	-۴/۵۴۰	۰/۰۰۰	-۰/۵۶۵	-۰/۲۲۴	-۰/۱۲۷	۰/۵۷۴	۱/۷۴۳
بازدارندگی رسمی ادراک شده	-۰/۰۱۳	-۰/۰۱۴	-۱/۴۸۳	۰/۶۲۹	-۰/۰۱۰	-۰/۰۲۴	-۰/۰۱۴	۰/۸۸۲	۱/۱۳۳
پادش های ادراک شده	۰/۰۹۳	۰/۱۴۱	۳/۵۹۴	۰/۰۰۰	۰/۶۱۰	۰/۱۷۹	۰/۱۰۱	۰/۵۱۳	۱/۹۴۸

قراریگری در معرض خشونت در دوران کودکی				
۰/۰۱۰	۰/۰۱۲	۰/۳۳۰	۰/۷۴۲	۰/۴۴۶
۰/۰۰۹	۰/۰۱۷	۰/۰۲۹	۰/۵۸۹	
ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	F	Sig
۰/۸۳۳	۰/۶۹۳	۰/۶۸۷	۱۱۰/۳۸۳	۰/۰۰۰

در جدول ۳ ضرایب رگرسیونی مدل تبیین‌کننده نگرش نسبت به خشونت علیه زنان، بر اساس روش رگرسیونی جبری ساده قابل ملاحظه است. در این مدل که آزمون فرضیه‌های پژوهش بر اساس آن صورت گرفته است، متغیرهای نظریه فمینیسم لیبرال و یادگیری اجتماعی به‌طور همزمان وارد مدل شدند که مطابق با آن، ضریب تعیین اصلاح‌شده معادل ۰/۶۸ به دست آمد؛ بدین معنی که متغیرهای مستقل کیفیت هنجاری ادراک‌شده دیگران مهم، نگرش سنتی نسبت به زنان، بازدارندگی رسمی ادراک‌شده، پاداش‌های ادراک‌شده و انتظارات سنتی از نقش زناشویی، روی هم ۶۸ درصد از تغییرات مربوط به متغیر وابسته نگرش نسبت به خشونت علیه زنان را تبیین می‌کنند و ۳۲ درصد باقی‌مانده، مربوط به عواملی می‌شود که در مدل مربوطه، پیش‌بینی نشده است. ضمن اینکه، متغیرهای کیفیت هنجاری ادراک‌شده دیگران مهم (۰/۳۰۹)، نگرش سنتی نسبت به زنان (۰/۲۶۲)، کیفیت عکس‌العمل ادراک‌شده دیگران مهم (۰/۱۶۸-)، پاداش‌های ادراک‌شده (۰/۱۴۱) و انتظارات سنتی از نقش زناشویی (۰/۱۱۹) به ترتیب دارای بیشترین میزان ضرایب رگرسیونی استاندارد شده بودند. البته، لازم به ذکر است که ضریب تعیین اصلاح‌شده، هنگامی که تنها متغیرهای مربوط به نظریه فمینیسم لیبرال (باور به کلیشه‌های نقش جنسیتی، نگرش سنتی نسبت به زنان و انتظارات سنتی از نقش زناشویی) وارد مدل شده بودند، ۰/۵۶ و هنگامی که صرفاً متغیرهای مربوط به نظریه یادگیری اجتماعی (کیفیت هنجاری ادراک‌شده دیگران مهم، کیفیت عکس‌العمل ادراک‌شده دیگران مهم، بازدارندگی رسمی ادراک‌شده، پاداش‌های ادراک‌شده و قراریگری در معرض خشونت در دوران کودکی) وارد مدل رگرسیونی شده بودند، ۰/۶۲ بوده است.

ضرایب رگرسیونی چندگانه برای تبیین ابعاد نگرش نسبت به خشونت علیه زنان

جدول شماره ۴. ضرایب رگرسیونی چندگانه برای تبیین ابعاد نگرش نسبت به خشونت علیه زنان

ابعاد متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	F	Sig	B	Beta	T	Sig	
شناختی	باور به					-۰/۱۹۷	-۰/۱۹۴			
	کلیشه‌های نقش جنسیتی							-۳/۹۲۶	۰/۰۰۰	
	نگرش سنتی					۰/۳۲۵	۰/۴۰۹	۵/۱۵۹	۰/۰۰۰	
	نسبت به زنان						-۰/۰۰۶			
	انتظارات سنتی							-۰/۰۸۴	۰/۹۳۳	
	از نقش زناشویی									
	کیفیت هنجاری					۰/۱۲۰	۰/۱۴۵	۲/۳۹۹	۰/۰۱۷	
	ادراک شده									
	دیگران مهم				۳۳/۹۱۶	۰/۰۰۰	-۰/۱۷۲	-۰/۱۷۲		
	کیفیت عکس				۰/۴۱۰	۰/۶۴۰				
	العمل ادراک شده دیگران								-۳/۳۶۳	۰/۰۰۱
	مهم									
	بازدارندگی						-۰/۰۲۱	-۰/۰۲۵		
	رسمی ادراک شده								-۰/۶۰۱	۰/۵۴۸
پاداش‌های ادراک شده						۰/۰۹۹	۰/۱۵۸	۲/۹۱۹	۰/۰۰۴	
قرارگیری در معرض						-۰/۰۰۳	-۰/۰۰۳	-۰/۰۶۶	۰/۹۴۸	

						خشونت در دوران کودکی
		۰/۰۴۷	۰/۰۵۱			باور به
۰/۲۱۹	۱/۲۳۱					کلیشه‌های نقش جنسیتی
		۰/۲۹۱	۰/۲۴۹			نگرش سنتی
۰/۰۰۰	۴/۸۷۶			۰/۰۰۰	۹۱/۱۲۲	نسبت به زنان
		۰/۰۰۱	۰/۰۰۱			انتظارات سنتی
۰/۹۹۰	۰/۰۱۲					از نقش زناشویی
		۰/۳۰۴	۰/۲۷۱			کیفیت هنجاری
۰/۰۰۰	۶/۵۲۱					ادراک شده دیگران مهم
		-۰/۱۹۳	-۰/۱۸۹	۰/۶۵۱	۰/۸۰۷	کیفیت عکس العمل ادراک
۰/۰۰۰	-۴/۸۸۳					شده دیگران مهم
		-۰/۰۲۱	-۰/۰۱۹			بازدارندگی
۰/۵۱۹	-۰/۶۴۵					رسمی ادراک شده
		۰/۱۶۲	۰/۱۱۰			پاداش‌های ادراک شده
۰/۰۰۰	۳/۸۹۷					قراردگیری در معروض
۰/۸۶۴	-۰/۱۷۲					خشونت در دوران کودکی
						باور به
۰/۰۲۲	۲/۲۹۷	۰/۰۹۱	۰/۱۱۸	۰/۶۱۲	۰/۷۸۸	رفتاری کلیشه‌های نقش جنسیتی

۰/۱۰۶	۱/۶۲۰	۰/۱۰۳	۰/۱۰۴	۷۹/۸۲۳	نگرش سنتی
					نسبت به زنان
				۰/۰۰۰	انتظارات سنتی
۰/۰۰۰	۳/۸۳۹	۰/۲۲۹	۰/۲۲۴		از نقش
					زنانشویی
					کیفیت هنجاری
۰/۰۰۰	۶/۰۹۰	۰/۲۹۶	۰/۳۱۱		ادراک شده
					دیگران مهم
					کیفیت عکس
۰/۰۰۲	-۳/۰۷۸	-۰/۱۲۷	-۰/۱۴۶		العمل ادراک
					شده دیگران
					مهم
					بازدارندگی
۰/۷۲۳	۰/۳۵۵	۰/۰۱۲	۰/۰۱۳		رسمی ادراک
					شده
۰/۰۰۳	۳/۰۳۸	۰/۱۳۲	۰/۱۰۵		پاداش های
					ادراک شده
					قرارگیری در
۰/۸۱۹	۰/۲۲۸	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹		معرض
					خشونت در
					دوران کودکی

همان‌گونه که از اعداد و داده‌های موجود در جدول ۴ استنباط می‌شود، بیشترین میزان ضریب تعیین مربوط به بعد عاطفی به میزان ۰/۶۵ است؛ بدین معنی که متغیرهای مستقل مدل، بیشترین اثرگذاری را بر روی بعد عاطفی نگرش نسبت به خشونت علیه زنان داشته‌اند. ضمن اینکه، ضرایب رگرسیونی استاندارد شده متغیرهای کیفیت هنجاری ادراک شده دیگران مهم، کیفیت عکس‌العمل ادراک شده دیگران مهم و پاداش‌های ادراک شده در هر سه بعد شناختی، عاطفی و رفتاری معنادار شدند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی و تبیین نگرش دانشجویان پسر دانشگاه‌های دولتی استان مازندران با توجه به متغیرهای استنتاج شده از نظریه‌های فمینیسم لیبرال و یادگیری اجتماعی صورت پذیرفته است. به بیان دیگر، در این پژوهش سعی بر این بود که به دو پرسش اساسی پاسخ داده شود: دانشجویان پسر دانشگاه‌های دولتی استان مازندران چه نگرشی نسبت به خشونت علیه زنان دارند؟ و نظریه‌های فمینیسم لیبرال و یادگیری اجتماعی تا چه حد قادر به تبیین نگرش آنان نسبت به خشونت علیه زنان اند؟

همان‌گونه که یافته‌های توصیفی این مطالعه نشان داد، گرایش اغلب دانشجویان به سمت نگرش منفی نسبت به خشونت علیه زنان بود. این در حالی است که فقط شمار اندکی از آنان دارای نگرش مثبت نسبت به خشونت علیه زنان بوده‌اند. این یافته مطابق با نتایج پژوهش برکل و همکاران، (۲۰۰۴) و کمی متفاوت با نتایج پژوهش‌های علیوردی‌نیا و حبیبی (۱۳۹۴)؛ علیوردی‌نیا و همکاران (۱۳۸۹) و حاج‌یحیی (۲۰۱۰) بوده است که در آن‌ها، بیشتر پاسخگویان دارای نگرش میانه نسبت به خشونت علیه زنان بوده‌اند. شاید بتوان بخشی از این تفاوت در نتایج به دست آمده را به فاصله زمانی میان مطالعات مورد بررسی، نوع جمعیت آماری مورد مطالعه، انواع مختلف خشونت‌های مورد بررسی در آن‌ها و همچنین، نحوه طبقه‌بندی پاسخگویان توسط محققان نسبت داد.

به‌منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش، تبیین تغییرات نگرش نسبت به خشونت علیه زنان (به‌عنوان متغیر وابسته) بر اساس متغیرهای مستقل منتج از نظریه‌های فمینیسم لیبرال و یادگیری اجتماعی، با استفاده از تحلیل رگرسیون چندگانه صورت پذیرفته است. در این زمینه، دقت در ضرایب رگرسیونی مربوط به متغیرهای مستقل برآمده از نظریه‌های فمینیسم لیبرال، حاکی از عدم معناداری رابطه بین متغیر باور به کلیشه‌های نقش جنسیتی با متغیر نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان است. این یافته، مغایر با نتایج مطالعات لهسایی‌زاده و مدنی (۱۳۸۹)؛ یانگ و همکاران (۲۰۲۱)؛ حاج‌یحیی و زئات (۲۰۱۸)؛ زئات و حاج‌یحیی (۲۰۱۶)؛

بیناهیاتی (۲۰۱۱)؛ بنت و سن (۲۰۰۷)؛ برکل و همکاران (۲۰۰۴)؛ حاج‌یحیی (۲۰۰۳، ۲۰۱۰، ۱۹۹۱) بوده است. البته، لازم به ذکر است که به هنگام قرارگیری جداگانه متغیرهای استنتاج شده از نظریه فمینیسم لیبرال در مدل رگرسیونی چندگانه، متغیر مذکور معنادار بوده است (۰/۱۱۰ = بتا) و در مدل رگرسیونی مشترک با متغیرهای نظریه یادگیری اجتماعی و در اثر تعامل آماری با این متغیرها، معناداری خود را از دست داده است. همچنین، توجه به نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه، حاکی از وجود رابطه مثبت و معنادار بین متغیرهای نگرش سنتی نسبت به زنان و انتظارات سنتی از نقش زناشویی با متغیر وابسته نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان است. به عبارت دیگر، طبق نتایج حاصل از این مطالعه، هر چقدر دانشجویان نگرش سنتی تری نسبت به زنان داشته و انتظاراتشان از نقش‌های زناشویی، غیرمساوات‌طلبانه‌تر و سنتی‌تر باشد، نگرش مساعدتری نسبت به خشونت علیه زنان خواهند داشت. این یافته‌ها، مطابق با نتایج پژوهش‌های پیشین، از قبیل حاج‌یحیی و زئات (۲۰۱۸)؛ زئات و حاج‌یحیی (۲۰۱۶)؛ حاج‌یحیی و شن (۲۰۱۵)؛ آبید و همکاران (۲۰۱۰)؛ حاج‌یحیی (۱۹۹۱، ۲۰۰۳، ۲۰۱۰) بوده است. طبق نظریه فمینیسم لیبرال، در جوامعی که مردان در آن مسلط اند، روابط پدرسالارانه به طور گسترده‌ای با نگرش نقش جنسیتی کلیشه‌ای یا سنتی یا انتظارات مربوط به نقش‌های اجتماعی مناسب برای مردان و به ویژه زنان پشتیبانی می‌شود. برداشت سنتی از نگرش نقش جنسیتی از طریق نهادها و کارگزاران رسمی و غیررسمی، نظیر والدین، فرهنگ، تعلیم و تربیت، مذهب و ازدواج و تحمیل می‌شوند که مردان را به صورت پرخاشگر و طبقه قدرتمند اجتماعی لحاظ کرده و در مقابل، زنان معمولاً تحت انقیاد در نظر گرفته می‌شوند (بیناهیاتی، ۲۰۱۱).

در زمینه متغیرهای مربوط به نظریه یادگیری اجتماعی، نتایج حاصل از مطالعه حاضر نشان‌دهنده وجود رابطه مثبت بین کیفیت هنجاری ادراک شده دیگران مهم و نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان است. به عبارت دیگر، هرچه فرد اعضای خانواده و دوستان نزدیک و صمیمی خود را بیشتر موافق خشونت علیه زنان بداند، نگرش مساعدتری نسبت به خشونت علیه زنان خواهد داشت. این یافته مطابق با نتایج پژوهش علیوردی‌نیا و حبیبی (۱۳۹۴) بوده است.

پیوند افتراقی بیانگر همبستگی بین یادگیری کنش‌های بزهکارانه و ارتکاب رفتار منحرفانه در آینده است. نخستین این پیوندها، خانواده خاستگاه است و خانواده، عامل اجتماعی‌کننده اصلی و اولیه بوده، به نحوی که به عنوان القاکننده پاداش‌ها و تنبیه‌ها و آموزش‌دهنده الگوهای صحیح و غلط می‌شود. همچنین، به محض اینکه فرد وارد دوره کودکی ثانویه و دوران ابتدایی در مدرسه می‌شود، اجتماعی شدن با همالان را آغاز می‌کند. این اجتماعی شدن اولیه می‌تواند در شکل‌دهی به رفتارهای اخلاقی، مؤثر واقع شود (بل، ۲۰۰۸).

همچنین، دقت در ابعاد مختلف متغیر تقویت افتراقی، حاکی از وجود رابطه معکوس بین کیفیت عکس‌العمل ادراک‌شده دیگران مهم و رابطه مثبت بین پاداش‌های ادراک‌شده با متغیر وابسته نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان است. به بیان دیگر، هرچه فرد عکس‌العمل شدیدتری را از جانب دیگران مهم خود در زمینه خشونت علیه زنان متصور باشد، نگرش منفی‌تری نسبت به خشونت علیه زنان خواهد داشت. در مقابل، هرچه فرد پاداش‌های بیشتری را در زمینه خشونت علیه زنان برای خود متصور باشد، نگرش مساعدتری نسبت به خشونت علیه زنان خواهد داشت. این یافته، مطابق با نتایج پژوهش علیوردی‌نیا و همکاران (۱۳۸۹) بوده است.

طبق نظریه یادگیری اجتماعی، تقویت افتراقی می‌تواند به یک تحلیل هزینه/فایده صرف تجزیه شود، جایی که در آن، رفتاری تقویت خواهد شد که بیشترین پاداش را داده و کمترین بازخورد منفی را دریافت می‌کند، یا به عنوان ارزشمندترین رفتار تصور می‌شود. بنابراین، چنانچه فردی در روابط خانوادگی و روابط همالان شاهد خشونت باشد و در روابط خود نیز طبق این ادراکات عمل کند بدون اینکه هیچ‌گونه پیامد منفی خاصی متوجه او گردد، ممکن است آن رفتار به‌عنوان پاداش ممکن برای موقعیت‌های پر استرس در نظر گرفته شود (بل، ۲۰۰۸).

همچنین، فرضیه مربوط به رابطه معکوس بعد بازدارندگی رسمی ادراک‌شده از متغیر تقویت افتراقی با متغیر وابسته نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان به علت غیر معنادار بودن رابطه آماری مشاهده شده، تایید نمی‌گردد. این یافته مغایر با نتایج پژوهش علیوردی‌نیا و حبیبی (۱۳۹۴) است. البته، لازم به ذکر است که در پژوهش یاد شده، متغیر بازدارندگی رسمی

ادراک شده، با تلفیقی از دو مؤلفه بازدارندگی رسمی و غیررسمی در نظر گرفته شده بود و بنابراین، در قیاس نتایج حاصل از آن با یافته‌های مطالعه حاضر، در نظر گرفتن این ملاحظه مفهومی، ضروری به نظر می‌رسد. ضمن اینکه، تایید نشدن فرضیه اخیر را شاید تا حدی بتوان به بافتار نسبتاً سنتی جامعه ایران نسبت داد؛ چراکه نگرش نسبت به واکنش‌های مداخله‌ای، در بافتارهای فرهنگی و اجتماعی - سیاسی گوناگون، به نحو چشمگیری متفاوت است؛ بدین ترتیب که به کارگیری خدمات حقوقی و اجتماعی بیشتر در جوامع غربی رواج دارند تا جوامع سنتی، در حالی که اشکال غیررسمی مداخله اجتماعی (برای مثال، اعضای خانواده و چهره‌های مذهبی و اجتماعی) در جوامع سنتی شایع‌ترند (حاج‌یحیی و زناات، ۲۰۱۸).

در نهایت، فرضیه مربوط به وجود رابطه مثبت بین متغیر قرارگیری در معرض خشونت در دوران کودکی با متغیر نگرش مساعد نسبت به خشونت علیه زنان نیز به علت غیر معنادار بودن رابطه آماری مشاهده شده، تایید نمی‌گردد. این یافته مطابق با نتایج پژوهش‌های علی‌وردی‌نیا و حبیبی (۱۳۹۴) و حاج‌یحیی و شن (۲۰۱۵) و در مقابل، مغایر با نتایج پژوهش‌های علی‌وردی‌نیا و همکاران (۱۳۸۹)؛ لهسایی‌زاده و مدنی (۱۳۸۹)؛ قریبه و همکاران (۲۰۱۲)؛ حاج‌یحیی و آیس‌سل (۲۰۱۱، ۲۰۰۸)؛ حاج‌یحیی (۲۰۰۳، ۱۹۹۱) و فاشی و همکاران (۱۹۹۹) بوده است. در خصوص تایید نشدن فرضیه اخیر باید این نکته مهم را مد نظر قرار داد که طبق نظر بندورا^۱ (۱۹۶۹)، برخی افراد در یادگیری ویژگی‌های ضروری رفتار الگو کامیاب نمی‌شوند، ممکن است حافظه در اثر مرور زمان دچار فراموشی شده یا جزئیات را تغییر دهد، ممکن است توانایی‌های فیزیکی، عمل بر اساس مشاهده یادگیری شده را محدود سازد و چنانچه رفتار فرا گرفته شده، فاقد ارزش کارکردی برای شخص باشد یا چنانچه رفتار تقویت نگردد، ممکن است بروز نیابد (می‌هالیک و الیوت، ۱۹۹۷).

به‌طور کلی، دقت در یافته‌های مطالعه حاضر، نشان‌دهنده قدرت تبیین‌گری بالای نظریه‌های مورد استفاده (نظریه‌های فمینیسم لیبرال و یادگیری اجتماعی) در زمینه پیش‌بینی متغیرهای

^۱ - Bandura

اثرگذار بر متغیر وابسته پژوهش (نگرش نسبت به خشونت علیه زنان) است. بر این اساس، نگاهی دقیق و موشکافانه به ساختارهای مختلف سیاسی، قانونی، اقتصادی و سازمان‌های حمایتی و نظارتی حاکم بر جامعه ایران، تجلی‌گر وجود ترتیبات پدرسالارانه و سلسله مراتب جنسیتی در آن‌هاست (اعزازی، ۱۳۸۳). این ساختارهای سلسله مراتبی که مبتنی بر فرادستی و حاکمیت مردان و فرودستی و تابعیت زنان اند، در حوزه‌های گوناگون عمومی و خصوصی جامعه ریشه دوانده که نهاد خانواده نیز از آن مستثنی نیست. آنچه که موجبات حفظ و بازتولید این ساختار را در نهادهای مختلف جامعه پدرسالار فراهم می‌سازد، ایدئولوژی پدرسالارانه است که خود نیز از طریق همین ساختار در سطح خرد و کلان بازتولید می‌گردد. طبق این ایدئولوژی و در فرایند اجتماعی شدن، پسران کوچک در تعامل با مردان بزرگی که رفتارها و بایدها و نبایدهایشان، تجلی‌بخش همین ساختار و ایدئولوژی سلسله‌مراتبی و نابرابر است، با مشاهده پاداش‌های مثبت و منفی که آن‌ها در تعاملات‌شان با زنان دریافت می‌کنند و با فراگیری تعاریف مثبت و خنثی ساز مربوط به این تعاملات نابرابر، به تدریج خود نیز یاد می‌گیرند که در روابطشان با زنان باید فرد مسلط بوده و آن‌ها را تحت انقیاد و تبعیت خویش درآورند و این چرخه نابرابری را همواره تکرار نمایند. این پسران با همین باورها و نگرش‌ها رشد یافته و وارد زندگی زناشویی می‌گردند. چنانچه انتظارات پدرسالارانه آن‌ها در زندگی زناشویی توسط همسرانشان برآورده نگردد و به بیان دیگر، زن خانواده، پذیرای موقعیت فرودست خود در تعاملات نقشی با همسرش نباشد و از این الگوهای نقشی و هنجاری تخطی نماید، مرد خانواده به‌ویژه هنگامی که مهارت لازم به‌منظور حل سازنده تضادهای خانوادگی را نداشته باشد، با اعمال خشونت به تنظیم روابط زناشویی خود طبق انتظارات پدرسالارانه می‌پردازد. بدین ترتیب، ملاحظه می‌گردد که خروج از این چرخه، گرچه غیرممکن نیست، اما با دشواری همراه است. در ادامه، به راهکارهای چندی جهت کند شدن و توقف این چرخه خشونت علیه زنان اشاره می‌گردد:

هواداران رویکرد یادگیری اجتماعی استدلال می‌کنند که چنانچه مردم با یادگیری تعاریف و نگرش‌های مربوط به مجرمیت، مجرم می‌شوند، قادرند با قرارگیری در معرض تعاریف رفتار متعارف، آن‌ها را «از یاد ببرند». امروزه، در برنامه‌های کارآموزی و غیرکارآموزی، پیشنهاد

شیوه‌های درمانی رواج دارد که برای نمونه، به متخلفان در خصوص صدمات مواد مخدر و چگونگی صرف نظر کردن از رفتار بزهکارانه آموزش دهند (سیگل، ۱، ۲۰۰۸). همچنین، نظریه‌های فمینیستی نیز استراتژی‌های گوناگونی را به منظور دستیابی به برابری جنسیتی ارائه می‌دهند؛ از آن میان، فمینیست‌های لیبرال بر اصلاح سیاست‌ها و قوانین موجودی تاکید دارند که اجازه دستیابی به حقوق و فرصت‌های برابر به زنان جهت ورود به حوزه عمومی و دستیابی به موفقیت را نمی‌دهند (داینویا، ۲۰۰۰).

همان‌گونه که نتایج پژوهش حاضر نشان داده‌است، نگرش سنتی نسبت به زنان و نقش زناشویی که زن و مرد در تعاملات خود به عنوان زن و شوهر از یکدیگر انتظار دارند، از جمله عوامل مؤثر بر نحوه نگرش نسبت به خشونت علیه زنان است. همچنین، پژوهش‌های مربوطه حاکی از نقش پررنگ کتاب‌های درسی دانش‌آموزان و همچنین، کتاب‌های داستان کودکان و برنامه‌های تلویزیونی در ایجاد نگرش سنتی و غیرمساوات‌طلبانه نسبت به زنان و مردان بوده است (کیانپور و اسلانی، ۱۳۹۴؛ پورگیو و ذکاوت، ۱۳۸۹؛ حقیقی نسب و هدایتی، ۱۳۸۴؛ صادقی فسایی و کریمی، ۱۳۸۴؛ مقصودی، ۱۳۸۳). در واقع، این کتاب‌ها و برنامه‌ها، به‌عنوان منبع یادگیری الگوهای کنشی و هنجاری در اختیار فرد قرار می‌گیرند و تعاریف ذهنی او از امور مثبت و منفی، مطلوب و نامطلوب و... را شکل می‌دهند. اهمیت این مسئله به‌ویژه زمانی آشکار می‌گردد که در یک جامعه پدرسالار، همراستا با الگوهای کنشی و هنجاری فرد در گروه‌های اولیه قرار می‌گیرند و از سوی نهادهای رسمی و غیررسمی تشویق می‌شوند. طبق این الگوها، پسرهای کوچک می‌آموزند که قوی، مستقل و پرخاشگر باشند، در حالی که دختران کوچک می‌آموزند که منفعل، وابسته و مطیع باشند. همچنین، پسرها به‌طور آشکار یا ضمنی می‌آموزند که مسلط خواهند بود، در حالی که دخترها می‌آموزند که ایفاگر نقش‌های ثانوی، حمایت‌گرانه و پرورش‌دهنده باشند. این انتظارات تا زمان بزرگسالی و در روابط زناشویی و خانوادگی همراه فرد هستند و تحقق نیافتن آنها، به کارگیری آزار و خشونت را مشروع و موجه می‌سازد. در

¹ Siegel

نتیجه، چنین فرض می‌شود که با تمرکز بر آشکارسازی این هنجارها و سعی در اصلاح آن‌ها با تاکید بر الگوهای کنشی و هنجاری مساوات‌طلبانه، گامی هرچند کوچک در جهت حذف به‌کارگیری الگوهای مختلف خشونت در خانواده برداشته خواهد شد.

به‌عنوان موردی دیگر، نظریه یادگیری اجتماعی مدعی است که کودکان والدین خشن به این علت از خشونت استفاده می‌کنند که بیشتر شاهد عواقب کارکردی مثبت استفاده از خشونت توسط والدینشان بوده‌اند تا عواقب منفی آن و لذا، انتظارات پیامدی مثبتی را در ارتباط با استفاده از این رفتار شکل داده‌اند.

چنانچه کودک بیش از عواقب مثبت، شاهد عواقب منفی مرتبط با این خشونت بوده و انتظارات پیامدی منفی را در ارتباط با به‌کارگیری آن شکل دهد، از خشونت استفاده نخواهد کرد. گفتگو، استدلال کلامی، استراتژی‌های خود آرام‌ساز و گوش دادن، غالباً بخش غایب وقایع خشن است. بزرگسالانی که به‌منظور حل تضاد از خشونت استفاده می‌کنند نوعاً فاقد استراتژی‌های سازنده به‌منظور حل آن هستند. بنابراین، کودکان دارای والدین خشن ممکن است فرصت مشاهده شیوه‌های سازنده حل تضاد و عواقب مثبت مرتبط با این تاکتیک‌ها را نداشته باشند. در مقابل، کودکانی که شاهد خشونت خانواده نیستند ممکن است فرصت‌های بیشتری برای مشاهده و یادگیری حل سازنده تضاد داشته باشند (فاشی و همکاران، ۱۹۹۹). طبق این رویکرد، پیشنهاد می‌گردد در محیط مدرسه، گروه‌های ویژه‌ای به‌منظور حل سازنده تضاد میان دانش‌آموزان با یکدیگر، دانش‌آموزان با کادر آموزشی و اولیای مدرسه، دانش‌آموزان با والدین آن‌ها و... تشکیل گردد تا ضمن به‌نمایش گذاشتن شیوه‌های سازنده حل تضاد که در جریان زندگی گریزناپذیر به‌نظر می‌رسند، به الگوپذیری دانش‌آموزان از این شیوه‌ها کمک نمایند. افزایش مهارت‌های مربوط به گوش دادن، به‌کارگیری استدلال‌های کلامی، مهارت‌های مربوط به کنترل خشم و... از جمله اموری هستند که در این گروه‌ها به وسیله دانش‌آموزان شناسایی و تمرین‌شده و مورد تقلید واقع می‌گردند. انتظار بر این است که این برنامه هنگامی مؤثرتر شود که همراه با پاداش‌هایی در زمینه حل تضاد باشد.

ذکر این نکته نیز ضروری به نظر می‌رسد که محدودسازی، کنترل و مهار خشونت علیه زنان، نیازمند رشد و توسعه متوازن تمامی سازمان‌ها و نهادهای مربوطه و همکاری و هماهنگی آن‌ها در عمل است و بدون این توازن و همکاری و در صورت فعالیت جزیره‌ای هر کدام از آن‌ها، به ناچار تاثیرگذاری محدودی خواهد داشت.

در پایان، می‌توان از مواردی همچون نسنجیدن بعد رفتاری پیوند افتراقی و جنبه‌های گوناگون آن (تعداد، شدت، طول مدت و تقدم نسبی)، احتمال سوگیری پاسخ‌ها و تاثیرات گرایش به مطلوبیت اجتماعی ناشی از پرسشنامه خود اجرا، نسنجیدن زمینه اجتماعی مشاهده و تجربه خشونت در دوران کودکی و همچنین نحوه تفسیر پاسخگویان از خشونت مشاهده‌شده و یا تجربه‌شده در این دوران به‌عنوان برخی از محدودیت‌های این پژوهش اشاره کرد.

منابع

- ابوت، پاملا و والاس، کلر. (۱۳۹۰). *جامعه‌شناسی زنان*، ترجمه منیژه نجم عراقی. تهران: نشر نی. (تاریخ انتشار به زبان اصلی، ۱۹۹۰)
- اعزازی، شهلا. (۱۳۸۳). ساختار جامعه و خشونت علیه زنان، *رفاه اجتماعی*، ۴(۱۴)، ۵۹-۹۶.
- بگرضایی، پرویز. (۱۳۹۸). مطالعه جامعه‌شناختی علل و زمینه‌های بروز خشونت خانگی علیه زنان با تاکید بر سرمایه اجتماعی (مورد مطالعه: زنان متاهل شهر ایلام)، *فرهنگی تربیتی زنان و خانواده*، ۱۴(۴۹)، ۱۴۷-۱۷۶.
- پورگیو، فریده و ذکاوت، مسیح. (۱۳۸۹). بررسی نقش‌های جنسیتی در «خاله سوسکه»، *مطالعات ادبیات کودک*، ۱(۲)، ۲۷-۴۳.
- توسلی، افسانه و منیری‌فر، سارا. (۱۳۸۸). مطالعه جامعه‌شناختی تاثیر پایگاه اقتصادی-اجتماعی بر خشونت‌دیدگی زنان در جریان زندگی زناشویی (مطالعه موردی کارمندان و کارکنان دانشگاه آزاد شهر تهران)، *خانواده پژوهی*، ۵(۲۰)، ۴۴۱-۴۵۴.
- حقیقی‌نسب، منیژه و هدایتی، شهره. (۱۳۸۴). بررسی تصویرسازی نقش جنسیت در آگهی‌های بازرگانی سیمای جمهوری اسلامی ایران، *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۳(۷)، ۳۳-۵۰.
- دواس، دی. ای. (۱۳۸۷). *پیمایش در تحقیقات اجتماعی*. ترجمه هوشنگ ناییبی. تهران: نشر نی. (تاریخ انتشار به زبان اصلی، ۱۹۹۳)
- ریتزر، جرج. (۱۳۸۹). *مبانی نظریه جامعه‌شناختی معاصر و ریشه‌های کلاسیک آن*. ترجمه شهناز مسمی‌پرست. تهران: نشر ثالث. (تاریخ انتشار به زبان اصلی، ۲۰۰۶)
- صادقی، رسول؛ ویژه، مریم و زنجری، نسیم. (۱۳۹۶). عوامل مرتبط با خشونت خانگی علیه زنان در تهران. *پژوهشنامه مددکاری اجتماعی*، ۴(۱۴)، ۳۷-۶۶.
- صادقی‌فسایی، سهیلا و کامل‌قالیباف، آتنا. (۱۳۹۱). فرهنگ خشونت خانگی علیه زنان با تاکید بر نقش پلیس در کاهش آن، *مطالعات فرهنگی و ارتباطات*، ۸(۲۶)، ۷۷-۱۰۶.

- صادقی فسایی، سهیلا و کریمی، شیوا. (۱۳۸۴). کلیشه‌های جنسیتی سریال‌های تلویزیونی ایرانی (سال ۱۳۸۳)، زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)، ۳(۱۳)، ۵۹-۸۹.
- طالب‌پور، اکبر. (۱۳۹۶). بررسی عوامل مؤثر بر خشونت خانگی با تاکید بر همسر آزاری (مطالعه موردی: مناطق شهری و روستایی استان اردبیل)، پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۶(۱۱)، ۲۷-۴۹.
- علی‌وردی‌نیا، اکبر و حبیبی، مرجان. (۱۳۹۴). بررسی نگرش دانشجویان پسر نسبت به خشونت علیه زنان در بستر خانواده: آزمون تجربی نظریه یادگیری اجتماعی ایکرز. پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۴(۱۱)، ۱۵-۳۸.
- علی‌وردی‌نیا، اکبر؛ ریاحی، محمد اسماعیل و اسفندیاری، فاطمه. (۱۳۸۹). تبیین نگرش دانشجویان دختر نسبت به خشونت علیه زنان: آزمون تجربی دیدگاه یادگیری اجتماعی، مسائل اجتماعی ایران، ۱(۱)، ۱۰۳-۱۳۱.
- کردونی، روزبه. (۱۳۹۵). اطلس مسائل اجتماعی ایران، تهران: وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.
- کردی، حسین و حسینی نوذری، سید علی اصغر. (۱۳۹۴). تجربه انواع آزار جنسی زنان. رفاه اجتماعی، ۱۵(۵۷)، ۷-۳۰.
- کیانپور، مسعود و اسلانی، شهناز. (۱۳۹۴). الگوی نمایش کلیشه‌های جنسیتی در تبلیغات تلویزیونی سیما، مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۱۳(۲)، ۱۷۱-۲۰۲.
- لهسایی‌زاده، عبدالعلی و مدنی، یوسف. (۱۳۸۹). گرایش شوهران به خشونت علیه همسران: مطالعه موردی شهر شیراز، زن و جامعه، ۱(۱)، ۱-۲۴.
- مقصودی، سوده. (۱۳۸۳). بررسی نقش زن در داستان‌های کودکان، زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)، ۲(۳)، ۴۱-۵۵.
- میرزایی، ابراهیم؛ محمدی، فائزه و فیض‌اللهی، علی. (۱۳۹۹). مطالعه جامعه‌شناختی میزان خشونت علیه زنان در خانواده و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی: شهر کرمانشاه)، زن و جامعه، ۱۱(۴۳)، ۲۷۹-۳۲۲.

میرزایی، رحمت؛ بخارایی، احمد و محمدی، فائزه. (۱۳۹۴). نگرش زنان متأهل نسبت به برخی عوامل اجتماعی مؤثر بر همسر آزاری، پژوهش‌های انتظامی- اجتماعی زنان و خانواده، ۳(۲)، ۱۲۹-۱۴۴.

نرسیسیانس، امیلیا. (۱۳۸۳). مردم‌شناسی جنسیت. ترجمه بهمن نوروز زاده چگینی. تهران: نشر افکار.

یزدخواستی، بهجت و شیرینی، حامد. (۱۳۸۷). ارزش پدرسالاری و خشونت علیه زنان، مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۶(۱۸)، ۵۵-۷۹.

- Abbott, P., & Wallace, C. (2011). *An Introduction to Sociology: Feminist Perspectives* (Translated by Najm Eraghi, M.). Tehran: Nashre-Nay. [Text in Persian]
- Akers, R. L. (2007). Nothing Is as Practical as A good Theory: Social Learning Theory and the Treatment and Prevention of Delinquency. Hugh D. Bar Low & Scott H. Decker, *Criminology and Public Policy: Putting Theory to Work* (pp. 84-105). Philadelphia: Temple University Press.
- , ----. (2009). *Social Learning & Social Structure: A General Theory of Crime & Deviance*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- , ----. (2012). *Criminological Theories: Introduction & Evaluation*. New York: Routledge.
- Akers, R. L., & Jennings, W. G. (2009). Social Learning Theory. J. Mitchell Miller, *21st Century Criminology: A Reference Handbook* (pp. 323-331). Los Angeles: Sage Publications.
- Aliverdina, A., & Habibi, M. (2016). The Study of University male Students Attitude towards Violence against Women in Family Context: An Empirical Test of Akers Social Learning Theory. *Strategic Research on Social Problem in Iran*, 11, 15-38. [Text in Persian]
- Aliverdina, A., Riahi, M. E., & Esfandiari, F. (2010). Exploring University Female Student's Attitudes Toward Violence Against Women: An Empirical Test of Social Learning Theory. *Social Problems of Iran*, 1, 103-131. [Text in Persian]
- Archer, J., & Graham-Kevan, N. (2003). Do Beliefs about Aggression Predict Physical Aggression to Partner?. *Aggressive Behavior*, 29, 41-54.
- Archer, J., & Haigh, A. (1997). Beliefs about Aggression among Male and Female Prisoners. *Aggressive Behavior*, 23, 405-415.
- Begrezaei, P. (2020). A Sociological Study of the Causes and Backgrounds of Domestic Violence against Women with Emphasis on Social Capital (A Case Study of Married Women in Ilam, Iran). *the Women and Family Cultural Education*, 49, 147-176. [Text in Persian]

- Bell, K. J. (2008). *Intimate Partner Violence on Campus: A Test of Social Learning Theory*. PhD Dissertation. the Department of Criminology. The School of Graduate Studies and Research. Indiana University of Pennsylvania.
- Berkel, L. A., Vandiver, B. J., & Bahner, A. D. (2004). Gender Role Attitudes, Religion, and Spirituality as Predictors of Domestic Violence Attitudes in White College Students. *Journal of College Student Development*, 45, 119-133.
- Bhanet, S., & Senn, C. Y. (2007). Attitudes toward Violence against Women in Men of South Asian Ancestry: Are Acculturation and Gender Role Attitudes Important Factors?. *Journal of Family Violence*, 22, 25-31.
- Binahayati, B. (2011). *Perceptions and Attitudes toward Violence against Wives in West Java, Indonesia*. PhD Dissertation. the Department of Social Welfare. The School of Social Welfare. State University of New York.
- Bucheli, M., & Rossi, M. (2019). Attitudes toward Violence against Women in Latin America and the Caribbean. *Sage Open*, 9, 1-13.
- De Vaus, D. A. (2008). *Surveys in Social Research* (Translated by Nayebi, H.). Tehran: Nashre-Nay. [Text in Persian]
- Di Noia, J. (2000). *Patriarchy and Violence against Women: A State-Level Analysis*. PhD Dissertation. the Department of Justice. The Graduate School of Arts and Sciences. Columbia University.
- Ellsberg, M., & Heise, L. (2005). *Researching Violence against Women: A Practical Guide for Researchers and Activists*. Geneva: World Health Organization.
- Ezazi, SH. (2005). Society Structure and Violence against Women. *Social Welfare Quarterly*, 14, 59-96. [Text in Persian]
- Flood, M., & Pease, B. (2009). Factors Influencing to Violence against Women. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10, 125-142.
- Foshee, V. A., Bauman, K. E., & Fletcher, L. G. (1999). Family Violence and the Perpetration of Adolescent Dating Violence: Examining Social Learning and Social Control Processes. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 331-342.
- Gharaibeh, M. K., Abu-Baker, N., & Aji, S. (2012). Attitudes toward and Justification for Wife Abuse among Syrian Medical and nursing Students. *Journal of Transcultural Nursing*, 23, 297-305.
- Haghighinasab, M., & Hedayati, SH. (2005). The Portrayal of Gender Roles in Television Commercials on the IRIB. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 7, 33-50. [Text in Persian]
- Haj-Yahia, M. (1991). *Perceptions about Wife-Beating and the Use of Different Conflict Tactics among Arab-Palestinian Engaged Males in Israel*. PhD Dissertation. the Department of Social Work. the School of Social Work. University of Minnesota.
- , ----. (2003). Beliefs about Wife Beating among Arab Men from Israel: the Influence of Their Patriarchal Ideology. *Journal of Family Violence*, 18, 193-206.
- , ----. (2010). Palestinian Physicians' Misconceptions about and Approval of Wife Abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 25, 416-442.

- Haj-Yahia, M., & Shen, A. C. (2015). Beliefs about Wife Beating among Social Work Students in Taiwan. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 59, 1-25.
- Haj-Yahia, M., & Uysal, A. (2008). Beliefs about Wife Beating among Medical Student from Turkey. *Journal of Family Violence*, 23, 119-133.
- , -----, & -----, -----, (2011). toward An Integrative Theoretical Framework for Explaining Beliefs about Wife Beating: A Study among Students of Nursing from Turkey. *Journal of Interpersonal Violence*, 26, 1401-1431.
- Haj-yahia, M., Wilson, R. M., & Naqvi, S. M. (2012). Justification, Perception of Severity and Harm, and Criminalization. *Journal of Interpersonal Violence*, 27, 1932-1958.
- Haj-Yahia, M., & Zaatut, A. (2018). Beliefs of Palestinian Women from Israel about the Responsibility and Punishment of Violent Husbands and about Helping Battered Women. *Journal of Interpersonal Violence*, 33, 442-467.
- Herzog, S. (2007). An Empirical Test of Feminist Theory and Research: the Effect of Heterogeneous Gender-Role Attitudes on Perceptions of Intimate Partner Violence. *Feminist Criminology*, 2, 223-244.
- Jeistman, J. (2009). *Attitudes of Criminal Justice and Other Majors toward the Crime of Stalking*. PhD Dissertation. the Policing Department. The School of Criminology and Criminal Justice. University of Nebraska.
- Kantor, G. K., Jasinski, J. L., & Aldarondo, E. (1994). Sociocultural Status and Incidence of Marital Violence in Hispanic Families. *Violence and Victims*, 9, 207-222.
- Kardouni, R. (2016). *Social Problems Atlas of Iran*. Tehran: the Ministry of Cooperatives, Labour, and Social Welfare.
- Kianpour, M., & Aslani, Sh. (2015). The Pattern of Display Gender Stereotypes in Television Advertisements. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 43, 171-202. [Text in Persian]
- Kordi, H., & Hosseini Nozari, A. (2015). Women's Experiences of Sexual Harassment Types. *Social Welfare Quarterly*, 57, 7-30. [Text in Persian]
- Lobasz, J. K. (2012). *Victims, Villains, and the Virtuous Constructing the Problems of "Human Trafficking"*. PhD Dissertation. the Department of Gender, Women, & Sexuality Studies. The College of Liberal Arts Office of Information. University of Minnesota.
- Lahsaeizadeh, A., & Madani, Y. (2010). Husbands' Attitudes Toward Violence against the Wives: A Case Study of Shiraz City. *Sociology of Women (Journal of Women and Society)*, 1, 1-24. [Text in Persian]
- Maghsoodi, S. (2004). A Study of Women's Roles in Children Story Books. *Women in Development and Politics (Women's Research)*, 3, 41-56. [Text in Persian]
- Mihalic, S. W., & Elliott, D. (1997). A Social Learning Theory Model of Marital Violence. *Journal of Family Violence*, 12, 21-47.

- Mirzaei, E., Mohammadi, F., & Faizollahi, A. (2020). Sociological Study on the Extent of Violence against Women in the Family and Its Effective Factors (Case Study: Kermanshah City). *Women and Society*, 43, 279-322. [Text in Persian]
- Mirzaei, R., Bokharaei, A., & Mohammadi, F. (2015). The attitude of Married Women toward Some Social Factors Affecting Wife Abuse in Paveh. *Journal of Policing & Social Studies of Women & Family*, 5, 129-144. [Text in Persian]
- Nabors, E., & Jasinski, J. (2009). Intimate Partner Violence Perpetration among College Students: The Role of Gender Roles and Gendered Violence Attitudes. *Journal of Feminist Criminology*, 4, 57-82.
- Nersisians, E. (2004). *Anthropology of Gender* (Translated by Norooz-Zadeh Chegini, B.). Tehran: Nashre Afkar. [Text in Persian]
- Obeid, N., Chang, D. F., & Ginges, J. (2010). Beliefs about Wife Beating: An Exploratory Study with Lebanese Students. *Violence against Women*, 166, 691-712.
- Pourgiv, F., & Zekavat, M. (2011). A Study of Gender Roles in "Khale Sooske". *Iranian Children's Literature Studies*, 2, 27-43. [Text in Persian]
- Price, L. E., Et Al. (1999). the Attitudes towards Dating Violence Scales: Development And Initial Validation. *Journal of Family Violence*, 14, 351-375.
- Ritzer, G. (2010). *Contemporary Sociological Theory and Its Classical Roots: the Basics* (Translated by Mosammaparast, SH.). Tehran: Nashre-sales. [Text in Persian]
- Sadeghi, R., Vizheh, M., & Zanjari, N. (2017). Factors Associated with Domestic Violence against Women in Tehran. *Research Journal on Social Work*, 14, 37-66. [Text in Persian]
- Sadeghi Fasaee, S., & Kamel Ghalibaf, A. (2012). Domestic Violence Against Women and the Role of Police in terms of Responses to Violent Abuses. *Cultural Studies & Communication*, 26, 77-106. [Text in Persian]
- Sadeghi Fasaee, S., & Karimi, SH. (2005). Gender Stereotypes of Iranian TV Series in 2005. *Women in Development & Politics (Women's Research)*, 13, 59-89. [Text in Persian]
- Schwertscharf, J. (2001). *Male Attitudes Towards Violence against Women*. Master Thesis. The Department of Social Work. The College of Health and Human Services. California State University.
- Seo, H. (2006). *Attitudes toward Wife Abuse in the Korean Immigrant Community in the United States*. PhD Dissertation. the Department of Justice. The school of Social Work. The University of Denver.
- Siegel, L. (2008). *Criminology Theories, Patterns, and Typologies*. Lowell: Wadsworth Publishing.
- Sirisunyaluck, B. (2004). *Understanding Wife Abuse in Urban Thailand: An Integrated Approach*. PhD Dissertation. The Department of Sociology, Anthropology, and Social Work. The College of Arts and Sciences. Mississippi State University.

- Smith, M. D. (1990). Patriarchal Ideology and Wife Beating: A Test of A Feminist Hypothesis. *Violence and Victims*, 5, 257-273.
- Spence, J.T., & Helmreich, R. (1978). *Masculinity and Femininity: Their Psychological Dimensions, Correlates and Antecedents*. Austin, TX: University of Texas Press.
- Talebpour, A. (2018). Investigating Affecting Factors on Violence against Women with Emphases on Wife Abuse (Case Study: Ardebil Province). *Journal of Contemporary Sociological Research*, 11, 27-49. [Text in Persian]
- Tauasosi, T. (2010). *Wife Abuse in Samoa*. PhD Dissertation. the Department of Sociology. The School of Social Sciences. the University of Hawaii.
- Tavasouli, A., & Monirifar, S. (2010). A Sociological Study on the Effect of Social Economic Status of Violence against during Marital Life (Case Study: Employees and Staff of Azad University of Tehran). *Journal of Family Research*, 20, 441-454. [Text in Persian]
- Wareham, J., boots, D. P., & Chavez, J. M. (2009). A Test of Social Learning and Intergenerational Transmission among Batterers. *Journal of Criminal Justice*, 37, 163-173.
- Yang, M., Beybutyan, A., Pina Rios, R., & Soria-Verde, M. (2021). Public Attitudes towards Intimate Partner Violence against Women and Influential Factors in China & Spain. *Anuario de Psychologia Juridica*, 31, 101-108.
- Yazd-khasti, B., & Shiri, H. (2008). Patriarchy Values and Violence against Women. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 18, 55-79. [Text in Persian]
- Zaatut, A., & Haj-Yahia, M. (2016). Beliefs about Wife Beating among Palestinian Women from Israel: the Effect of Their Endorsement of Patriarchal Ideology. *Feminism & Psychology*, 0, 1-21.

نویسندگان**eskandary1986@gmail.com****سمانه اسکندری**

دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه مازندران. ایشان ۳ مقاله علمی و پژوهشی در مجلات ایران به چاپ رسانده‌اند.

aliverdina@umz.ac.ir**دکتر اکبر علیوردی نیا**

ایشان استاد گروه جامعه‌شناسی دانشگاه مازندران هستند و حوزه تخصصی‌شان جامعه‌شناسی انحرافات است.

m.riahi@umz.ac.ir**دکتر محمد اسماعیل ریاحی**

ایشان دانشیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه مازندران هستند و حوزه تخصصی‌شان جامعه‌شناسی سلامت و بیماری (پزشکی) است.

r.memar@yahoo.com**دکتر رحمت‌الله معمار**

استادیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه مازندران هستند و حوزه تخصصی‌شان جامعه‌شناسی دین است.

